

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + Refrain from automated querying Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

Canol

Въ Правленіи Лазаревскаго Института Восточныхъ Языковъ имѣются для продажи слѣдующія большею частію рѣдкія изданія *):

	The state of the s				
1)	Նկարադիր գագնականունեան Հայոց ի Պրոկից ու աստող Ռուսաստան,	414		т.	
2)	(Описаніе переселенія Армянъ изъ Персія въ Россію) втанцаты, 1832 Серыцывать формиция за применти други други. (Грамматика армянскаго языка).	* 1			
	Trackage 1846	1 ,		- 77	
3)	Видушевии и шенивичност как выррации в и юще верышинь, (По- хвальное слово, І. Ванандскаго) Глициси. 1853.		, 50	) "	
- 4)	повородина выполнительный (Исторія юнійской области Стеф. Сюній-	9			
5)	СКАГО) Պատմու [дерси Savia Uhumulua, Spon. U. 15/16, Wanhaca, 1861 Մեծին վ արդանաց Բարձրրերդեցոց Պատմու [дерси Shaqtowhad (Исторія	٠,	"	"	
	Вардана Ведикаго) Срин. П. Бира. 1861	1	n 5	0 ,,	
6)	Читъ священ и божествен. Литургін Армянской церкви, пер. съ арм. арх. Іосифа кн. Аргутинскаго-Долгорукаго, Спб. 1857, (изд. 2-е)		. 50	0 -	
7)	Histoire. Dogmes, Traditions et iturgie de l'egise Armenienne		"		
	orientae, avec des notions additionnées, par E. Duiaurier,	10	7!		
81	ed. 3-me, Paris, 1859, pp. 186 Recherches sur a chronoogie Arménienne technique et historique,				
0.10	par E Dulaurier Paris, 1859, 49, pp. 426	0 .	4-	- 11	
9)	De 'Arménie et des Arméniens, Paris, 1845	- 6	51	0 "	
10)	Собранів Высочайших указовъ и актовъ, относящихся до Армян.			771	
11)	Лазаревскаго Института Вост. Язык., съ обзоромъ объ основанія,				
	составъ и пъли Института. Спб. 1839	-	,, 5	0 "	
12)	Историческій очеркъ Лазарев, Инст. Вост. Из., съ краткою опограф.				
401	учредителей Института—составиль Зиновьевь, М. 1863.	= /	, 0	0 "	
13)	Institut azareff des angues Orient, fondé par la famille de	-	, 50	0 "	
14)	azareff, par <i>E. Dulaurier</i> , Paris, 1864 Очеркъ 50-ти лътней дъягельности Лазарев. Инст. В. Нз. въ связи	7			
	съ исторіей волворенія армянь въ Россіи, Г. Кананова, М. 1865, 40.	1	"	- "	
15)	75-льтіе Лазаревскаго Инстит. Вост. Яз. (1815—1890), историческій очеркъ Г. Кананова, съ приложеніями и портретами, М. 1891	1	, 5	0	
16)	Трилиатильтие Спеціальныхъ Классовъ Лазаревскаго Инст. В. Нз.,	31	1		
371	А. Хаханова (съ 10 фототипическими портретами). М. 1903	1	, 5	0 "	
11)	новича, Артемія, Ивана и Христофора Якимовичей и Ивана Хри-				
	стофоровича, (гравюры большого формата)	2	n -	- 7	
18	Вида Лазаревскаго Института Вост. Яз. (гравюра больш. формата).	1	# -	- 71	
19	Каталого книгъ и рукописей библютекъ Лазарев. Инстит. Вост. Из.:				
	а) библіот. снеціал. клас. и восточ. отдел. фундам. библ. М. 1888;—				
	б) библютека Н. О. Эмина, М. 1896;— в) библют. Г. И. Кананова, М. 1901;— г) 4-ое добавленіе. М. 1903	1.	" 5	0 -	
20	Исторія арабской литературы (по-арабски) М. Аттая. М. 1903.	3	, 5	0 "	
21	) Г. Халатьянць. Армянскій эносъ въ Исторіи Арменіи, Моисея Хо-		"		
	ренскаго. Опытъ критики источниковъ (347+84). М. 1896		n -		
22	Объ искусствен. образовани парныхъ словъ-М. Джафара. М. 1900.	-	, 2	5 "	
	М. Аттая: а) Практич. руков. для изуч. арабскаго яз. Казань. 1900.	3	27 -		
24	, б) Арабская хрестоматія. Казань, 1886	1	7 5	0 "	ı
25	 ", "В) ", "Камила и Димпа", переводъ съ арабскаго М. Аттая и М. Рябинина, съ введеніемъ, XLIV+285. М. 1889. 	2	. 5	0 "	
26	А. Крымскій: а) Школа, образованность и литература россійскихъ				
	мусульманъ. Переводъ съ малорусскаго. М. 1905.	-	, 5	0 ,	
27	= «المشرق») لفظ الجيم العربيّه أحلقيّه هي ام شجريّة (6 " (898, 11)				
	1898, Ne 11)	1	" b	0 ,	
28	) в) (в В. Минорскій). Очерки изъ исторіи востоков'є- д'янія въ XVI и XVII вв. М. 1903		- 5	0	
	дыня вы луги дунг вы. м. 1000		" "	. 11	

^{*)} Цъны книгъ назначены со включениемъ стоимости за ихъ пересылку; выписывающие наложеннымъ платежемъ прилагають сверхъ того отъ 15 ло 50 коп. за каждую книгу, смотря по въсу.

ТРУДЫ ПО ВОСТОКОВЪДЪНІЮ.

издаваемые Лазаревскимъ Институтомъ Восточныхъ Языковъ. Выпускъ XXIV.

ТАТСКІЕ ЭТЮДЫ.

Часть I.

ТЕКСТЫ и ТАТСКО-РУССКІЙ СЛОВАРЬ.

BCEB. MUNTEPA.

MOCKBA.

Типографія Вяч. Ал. Гатцукъ, Долгоруковская, д. Бутюгиной. 1905. На основаніи опредъленія Совъта Спеціальных классовъ Лазаревскаго Института восточныхъ языковъ, отъ 27 мая 1905 года, печатать дозволяется.

Директоръ Вс. Миллеръ.

ПРЕДИСЛОВІЕ.

Лътомъ 1903 года я имълъ случай ознакомиться съ языкомъ, на которомъ говорить мусульманское татское население въ нъкоторыхъ увадахь Банинской губерніи. Монть руководителемь быль молодой тать изъ селенія Лагичь (Лојідж), Шемахинскаго убода, Агабала Джанбахшевъ (Адабала Карбалаі абул Гасым одлі Джананбахш-зода), ученикъ Бакинскаго техническаго училища, вызванный мною на короткое время въ Сочи, гдв я проводиль лето. Изучивь раньше татское нарвчие Горскихъ евреевъ, я скоро познакомился съ фонетикой и морфологіей наръчія татовъ-мусульманъ и могъ записать фонетической транскрипціей издаваемыя свазки, продиктованныя мит Агабалой. Нъкоторыя изъ нихъ были записаны имъ самимъ, когда онъ освоился съ принятой мною транскрипціей. Для составленія словаря я просмотръль вмъсть съ нимъ словарь еврейскотатскаго наръчія, изданный мною въ 1892 г. («Матеріалы для изученія еврейско-татскаго языка») и пополниль его словами изъ записанныхъ сказовъ. По показанію Агабалы Джанбахшева, тоть же говорь, которымь говорять его односельчане, слышится въ селеніяхь: Аганъ (Ähäh), Химранъ, Намазджа (Нумозджа), Гарсала и друг. Шемахинскаго и селеньяхъ: Джандуо, Дуворьюнъ, Чандуворъ, Даребабо, Быгыръ, Улджуджъ, Воша, Мюдри (Мудру), Занги, Джуліанъ и др. Геокчайскаго увзда. Не имъю возможности провърить это показаніе, но думаю, что нъкоторыя фонетическія различія віроятно окажутся въ говорахъ перечисленныхъ селеній при изследованіи спеціалистами и что еще большія различія найдутся въ татскихъ говорахъ Кубинскаго и Бакинскаго убядовъ, не говоря уже о

татскихъ говорахъ Елизаветпольской губ. и Дагестана (въ Кайтаго-Табасаранскомъ округъ). Такъ, самъ Агабала, мало воспріимчивый къ фонетическимъ тонкостямъ, замѣтилъ однако, что таты въ Балаханахъ выговариваютъ твердо г и к, напр., въ словахъ: гоміш (буйволъ), корда (ножикъ), которыя въ его говоръ произносятся гоміш (почти джоміш), корда
(почти чорда). Вообще выдающеюся фонетической особенностью говора
с. Лагичъ является палатализація согласныхъ. Пользуясь русской азбукой,
Агабала обыкновенно выражалъ к посредствомъ буквы ч. Отличіе въ
произношеніи ч=к отъ ч=иранскому ч состоитъ, по моему наблюденію,
въ томъ, что при артикуляціи перваго языкъ касается твердаго нёба, а
при произношеніи второго—ячеекъ верхнихъ зубовъ (альвеолярная артикуляція), говоря проще, ч=к звучить тверже, чъмъ ч, которое всегда
мягко. Такъ, напр., слово кор (дъло), перс. ъ, произносится почти чор,
а слово чарх (колесо), перс. , какъ чярх.

Принятая мною транскрипція, какъ извъстная каждому иранисту, не нуждается въ подробномъ объясненіи, почему ограничусь лишь слъдующими замъчаніями.

Буква а передаеть сильно открытое е, иногда близкое къ а и чередующееся съ нимъ; буква e — закрытое e; у выражаетъ открытое i, какъ въ съв. нъмец. Fisch, англ. pity, bit; на слухъ у производитъ впечатывніе звука твердаго i, средняго между i и закрытымь e; буквы $\ddot{\mathrm{o}}$ и ў соотвътствують франц. ен и (рец, tu). Звукъ, выражаеный буквой $\mathbf{g}$, звонкій спиранть, соотв'єтствующій глухому x, не встр'ячается въ началъ словъ и смънился въ говоръ с. Лагичъ задненебнымъ мгновеннымъ г, который Агабала, впрочемъ, и въ другихъ положеніяхъ, передъ гласными, иногда смъщиваль съ д. Звукъ q, крайній задненёбный, извъстный горскимъ евреямъ, отсутствуетъ въ описываемомъ говоръ. J на концъ словъ посл ${\mathfrak t}$ гласныхъ $o,\ y$ обывновенно произносится какъ русскій открытый л (польскій і), напр.: мол (имущество), гул (рабъ), но въ другихъ положеніяхъ, какъ европейскій І. Буква и выражаеть и передненёбное (зубное) и, и задненёбное, произносимое, какъ нъмецк. n въ словъ Wange. Отмъчать особымъ начертаниемъ послъднее, являющееся передъ задненёбными согласными, я не счелъ необходимымъ.

Буква h выражаеть спиранть гортани, соотвётствующій нёмецкому h, персидскому ф; h есть также гортанный (въ собственномъ смыслё) спиранть, но произносимый съ большимъ напоромъ; онъ соотвётствуеть арабскому с. Настоящаго айн'а, арабскаго є, въ говорё Агабалы Джанбахшева я не слыхаль; зная немного по-арабски и хорошо по-нерсидски, онъ произносиль начальный i, какъ hamзäh, безъ того характернаго семитскаго оттёнка, который слышатся въ айн'ъ горскихъ евреевъ. Мит кажется, что въ арабскихъ словахъ съ начальнымъ айн'омъ иногда персидское начертаніе вліяло на Агабалу, такъ что при менте отчетливомъ и болье быстромъ произношеніи айнъ исчезаль: такъ, иногда онъ произносиль ioшу (птвецъ), иногда ошу , ошы ; иногда iarpäб (скорпіонъ), иногда аграб. Можно еще отмътить, что начальный произносится съ легкимъ придыханіемъ.

Въ следующей части «Татскихъ этюдовъ» я надеюсь дать очеркъ фонетики и морфологіи татскаго языка.

Въ заключение считаю пріятнымъ долгомъ выразить признательность преподавателю сартскаго и адербейджанскаго языковъ Мирзъ Абдуллъ Гаффарову, взявшему на себя трудъ просмотръть мой татско-русскій словарь и дополнить при нъкоторыхъ словахъ его сравнительную часть.

Bc. M.

OTAABAEHIE.

		Cmp.
Пре	дисловіе	I—III
	Тексты.	
1.	А боре Бандул—о Бахлюль	1-3
2.	Анволот Банлул ве Јанјо Бармакі—Исторія Бахлюля съ Яхья	
	Бермекидомъ	3-7
3.	Ä боре Банлул—О Бахлюль	7-9
4.	Ä боре Банаўл—О Бахаюль	9
	Анволот фагір ве дузд-Исторія бъдняка съ воромъ	10—11
	А боре Малло Насрадін—О мулль Насрэдинь	11—12
	А боре Малло Насрадін—О муллъ Насрадинъ	13-14
	А боре замуланон—Объ амюлахъ	14—16
	Ähволот Лути Джабі ве Ганбаі баг—Исторія о Пауть-Джаби	
	съ Ганбай-Бегомъ	16-21
10.	Ахмахі аз ан гург — Глупость волка	2228
	Дуто зан ве гозі—Двъ женщины съ кадіемъ	28-29
	Татско-русскій словарь	33—79
	Опечатки и исправленія	80-82

А боре Банлул

Je pys бутан Баһаўа ino je фагірі. Баһаўаеш 1) je булунда хунејі бу чормартаба; hamima ба бун анун хуна варморані2) ве зазіаті м'армо2). Ун рузіш воріш ворыстабу ва хунеі тап бусохтанбу; варморабу ні бун хунара бішіршу. Фагір а біне дувор гіје за Баһаула: «jāpā 4) інджа біјо, је сыхан мані ве ты!» Јазыба Баһлуліш һачінін дунуст, кі модіран халвата сыхані, фірмо а бун ге ве завобі, імо бтан фагір ва ун гуфті бо: «Ті-худо, је гапаті ті бе ман, һіч на бошу нунпулі, пул ман ністі, кі нун бустунум хорум ва хүштанманіш гіснејум!» Баһлул һіч джавоб надо, војашт, авоз вармо ба бун, даса дано ба кіса, ґјујо бхостан пул ту бо, (јайні, ман бхостанум пул тум бету), ва гіје за фагіра кі «варо ба бун». Фагіріш ге ве завобі охірі варио бтан Барцуя, рафт назік, војашт: «ты чу бафані?» hiч, Худо тү!—Ін сыхана häuiнкі шіні фагір, воjäшт ганрагін біран-біран гуфті бү Баһаўя: «Худо-тура 5) на мудунусті гуфтіран ман бхорі бабіран, jäpäŕem 6) мäнä озурда сохті?» Бараул джавоб до бо: «гапаја ты на мудунусті хостан, ман бабун бабірані, јарагеш мана фірорунда сохті базіро? На шініре ун тімсола, кі һарчу корі ўра мудуруні, ванджіре ту 7) бу гашуг TY Mijo?

Фагір хаджолат кашіран-кашіран рафт бу кор хуштан.

Приивчанія.

- 1) Банаўлеш: -еш соотвътствуеть по значенію латинскому que.
- ²) варморані, дъспричастіє отъ глагола варморан, значить собственно сосходя. Такія же формы дальс: біран-біран, бабіран, кашіран-кашіран.
  - ») м'армо: стяженіе изъ мі+вармо.
  - јара иначе јара и јараћ состоитъ изъ је одинъ и раћ путъ.
- 5) Худотура собств. слова Худо ту Бого дасть съ суффиксомъ винит. падежа -pa.
  - 6) јаратеш состоитъ изъ јара (см. примъч. 4) и -ѓеш въ значеніи еще.
- 7) ванджіра ту: прич. страд. отъ ванджіран рубить, ръзать; употребленіе род. пад. ту въ значеніи тобой при причастіи страд. залога объясняется происхожденіемъ ту изъ пранскаго tava, употреблявшагося въ этихъ случаяхъ въ такомъ же значеніи.

Digitized by Google

I.

О Бахлюль.

Однажды въ Бахлюлю пришель одинь бёднявъ. А у Бахлюля быль высовій домъ въ четыре этажа; всявій разъ, всходя на врышу того дома, онъ съ трудомъ всходилъ. Въ тотъ же день шелъ дождь, и его домъ протекаль 1); онь взощель (на верхь), чтобы утоптать провлю дома. Бъднять (стоя) внизу ствиы 2) повваять 3) Бахиюля: «Пойди-ка разовъ сюда, я долженъ тебъ кое-что сказать! 4)» Бъдняга Бахиоль подумаль такъ, что, бытьможеть, это (какая-нибудь) тайна в), сошель внизь съ крыши въ сельномъ безнокойствъ, подошель въ бъдняку, и тотъ свазаль: «Ради Бога 6), одну копейку мит дай, хотя бы") деным на хатьбъ, у меня итть денегь, чтобъ хавба купить, повсть, и самь я голодень!» Бахлюль никакого ответа не даль, повернулся, опить взошель на крышу, сунуль руку въ кармань, будто хочеть дать денегь ему (т.-е. я хочу, де, дать тебъ денегь) и позваль бъдняка: «взойди на крышу». И бъднякъ съ большимъ трудомъ наконецъ взошелъ къ Бахлюлю, подошелъ близко, спросилъ в): «Что ты говоринь?»—Ничего, Богь подасть! — Услыхавъ 9) эти слова, бъднявъ обратился разсерженный 10) къ Бахлюлю и сказалъ: «Развъ «Боза подасть» ты не могь сказать меж, когда я быль 11) випзу (на землъ), а ты еще разъ меня обезпоковаъ?» Бахаюль отвътнаъ ему: «Развъ ты не могь попросить копейки, когда я быль на крышт, а ты еще заставиль меня слъзть внизъ?» Не слыхаль ли пословицу: «Что посъешь, то пожнешь, что отръжещь 12), то въ твою ложку попадетъ» 13). Пристыженный 14), бъднякъ ношель къ своему дълу.

Примъчанія.

- 1) Собств. каплю (таб) дплаль (бусохтанбу).
- 2) Собств. изъ низа (а біне) стъны (дувор).
- 3) Звать выражается словами гіја (је) крикъ заран бить, ударять.
- 4) Собственно: одно (је) слово (сыхан) мое есть (нані) съ тобой (ве ты).
  - 5) Собственно: тайное (ханват-а) слово (сыхан) есть (i).
  - 6) Дословно: дай (ті) Боез (Худо).
- 7) Дословно: ничего (hiq) еслибь не было (на бошу) т.-в. ноправней мъръ, хотя бы; бошу 3 sing. Präs. Conj. огъ біран быть.

- во Соботвенно: *обратился* (војашт; прош. время отъ војаштан или воѓаштан).
  - 9) Собственно: какъ только (hämihki) услыхаль (шіні).
  - 10) Собственно: инпеный (ганрагін) будучи-будучи (біран-біран).
  - 11) Собственно: я (ман) на земль (б'хорі) будучи (бабіран).
  - (13) Coбственно: отръзанное твое, (ванджіре ту) т.-е. тобой.
  - 18) Собственно: придет (міјо futur. отъ іморан).
- 14) Собственно: стою (хаджолат) таща таща (кашіран кашіран твеприн. отъ кашіран тащить, влачить).

II.

Анволот Банлул ве Јанјо Бармакі.

Je рув вазір Jahjo Бармакі дарморабу а mahp ба бірун famtan. Вурдан ѓузорі уфто ве је гумліја джојі. Даніші, ді кі Барлул ніште бу сар тум ва ба пушо хіштаніш кура вадоре сато біжла харе гумі. Намінкі вазір ін кора ді, хабар вајуфт а Бандул: «Люн чі1) ты кура вадоре інджа?»— Тумі кура вадором, — джавоб до Барлул. «Беш в) тра?» — хабар вајуфт вазір. — Гарагі мана, — гуфті Банаул. «Бечі охі гу!» — діја хабар вајуфт дубора вазір'. — На, на му гујум, — джавоб до авоз Бандул. «Напат бечі ушун. ті-худо, гу!» Ушун häpjeriji, брор, je сыхані і, ва хіштаніш hapjerija reimati³) сат-тымані; а́гар бухостані сат-тыман бе hapjerii ті, базда мугујум.—Вазір бустамбу а пушо, кі Барлула сыханіра рарјекіјі бу сат тыман Уджуві, чункі чан раһ імтіһон сохта бу. «Хуб, мутум!» ѓуфті вазір, вајуфт саттыман до ва гуфті кі: «Ѓја, гу вінум сыхантра јекіра». Баһлул дабарунд је хареіра ва гуфті кі: — Набодо-набодо бу зан сыр ті! — Баіда Банаўл сат тымангеш до бу Банаўл ва гуфті: «Ваі! сыхан тра јекіраш лу!» Банаул вајуфт пула гуфті: — Набодо-набодо бу доілат пішт банді! — Вазір авов сат тыман до; беджо анун пул Банлул гуфті кі:—Набодо-набодо ба гуллун подто пішт банді! — Баіда Банлул бапшо чүм вазір пульона лунд бүдарун ö.

Вазір војашт а гаштан, імо бахне хуштан. Äз ў ба;да чам) муддат гірашта ба;да, подшоћа је джеіроні бу, ге хотыр анун джеірона м'дошт. Вазір је руз бухалват ванѓаст джеірон подшоћа дузді, вајуфт ворд бахне

хіштан. Äs ў баіда хіштан рафт а халваті је чечіш усто, ворд, баст бусара боідун ва джеірона дуздіраніра сур до бузан хіштан, кі: «балі, ман подшо́на джеіроніра дуздіром». Аммо буза устораніра зан на дунуст.

Је муддат гірашта базда вазір бухалваті сар буза бурі, пустіра ваканд. сара-почеіра шунд біје кінорі, шагга за, вајуфт ворд бтан ван, гуфті кі: «Занла! пас нам'гујі джеірона саріра бурірум: чан вахті ман гушт джеірона орзу б'сохтан бірум, ізім бү дас ман уфдо. Вах, вајін, біор гуштіра, вабоб зан». Заніш ворд, аташ дакі, гушта нумук сохт, каші ба бусгон в). појіст бе буржундан. Бамінкі гушта хордунд варастунд, вазір' рафт буджо. Је гадарѓа базда бе чу бошу вазіра ріджежаті уфто ве зан. Унежа зан појіст бу гіје-гіје заран б'сар вазір кі: «Ініш уні в) кі подшона джеіроніра будузді, біорі, бубурі!» Аз унлоім подшо одомін дакард джеірона бе джустані. haмінкі гуншінон зана сыханіра шінірунд, дедамґа хабар дорунд подшона ба гуллуқчіноні. Гуллуқчіноніш бон дагга 7) хабар бардунд бе подшон кі: «Паснам'гујі, джеірона дуздіраторі тра вазір тіі». Подшов вамінкі ін сыханашіні, фурсо вазіра барда сохт. Вазіра кі ді, һарсін бу бо, бон саһат джаллода. rije ва кі «ван іна гарданіра». Вазір сар ва ч в) подшов, гуфті: «Подшов, соб бошу, пас мап је галаті сохтом, на дунустом; бућо джеірона фірмојінд, ман тум чангада ін, абар б'хостанінд чангада аманја ман інсті ваінінд, јарабень ба хум⁹) ман фітво ма тінд!» Подшон розі на бу. Бен 10) сафар вазір' гуфті кі: «ізімкі мана газаб ты гуруфте, а гуллуқ дарорунінд!» Авоз рові на бу подшор. Унджа вазір сар за подшор імо кі. «Ман сыхан Барлула: імтірон сохтум ва дірум кі рості. Джеірон бу розурі, фурсінд, ворда созінд, ва ман на б'хостанум гуллуц созум, чун кі ман на бу доілат, на бу зан, на ба гуллув подшо іфтібор на дірум.

Примъчанія.

- 1) $\Psi i = \Psi r + i$ quid est.
- ³) Беш тра изъ ба чі тра.
- 3) reinati-reinat unha n i ecms.
- 4) Чам изъ чан передъ м следующаго слова.
- b) bicion tounde bycihon plur. oth byci, bycan momoad.
- 6) Ін іш уні=hoc (ін) que (іт) іd (у) non est (ні).
- 7) дагга въ быстромъ произношеніи вм. дагіга.
- в) у виъсто бу предъ словомъ, начинающимся губнымъ согласнымъ.
- э) хум вм. хун передъ сабдующемъ м.
- 10) $BeH = 6\ddot{a} + iH$.

II.

Исторія Бахлюля съ Яхья Берменидомъ 1).

Однажды визирь Яхья Берменидъ отправился гулять за городъ 2). Вдругъ онъ попавъ въ одно пустынное (песчанное) мъсто. Смотритъ, видеть, что Бахлюдь сидеть з) на пескъ и передъ собой сложиль три маленькихъ кучки песку. Какъ только визирь увидёль это (дёло), онъ спроснять у Бахиюля: «Что это 4) ты здёсь собраль?» — Песовъ я собраль, отвътиль Бахаюль, «На что тебъ?» — спросиль визирь, — Нужно миъ, — -сназаль Бахлюдь. «Скажи же на что?» 1) — снова спросиль вторично вивирь. — Нътъ, не скажу, — отвътняъ опять Бахаюль. «Въ самомъ дълъ, что онъ (кучки)? Бога ради, скажи!» — Каждая изъ нихъ в), братецъ, есть одно изреченіе, и каждому (изреченію) ціна сто тумановь; если ты хочень, дай за каждое по сту тумановъ, и потомъ и скажу. — Визирь (уже) раньше зналь, что за каждое слово Бахлюля дешево (дать) сто тумановъ, такъ какъ нъсколько разъ испытывалъ (это). «Хорошо я дамъ!» — сказалъ визирь, взяль, наль сто тумановь со словами: «На, говори, посмотрю (каково) одно изъ твоихъ изреченій». Бахиюль разметаль одну кучку (песку) м сказаль: «Никогда, никогда⁷) не передавай тайны женщинь!» Затымь визирь даль еще сто тупановь Бахлюлю и сказаль: «Возьми, скажи еще одно изъ твоихъ изреченій». Бахаюль взяль деньги, сказаль: «Никогда, никогда не полагайся на богатство!» — Визирь опять даль сто тумановъ; за эти деньги в) Бахлюль сказаль: «Никогда, никогда не полагайся на нарскую службу!»—Затъмъ Бахлюль передъ глазами визиря бросиль деньги Въ воду.

Визирь вернулся съ прогулки, пошель въ домъ къ себъ. Послъ этого прошло нъкоторое время. У царя быль одинъ джейранъ, и онъ очень имъ дорожилъ ⁹). Однажды визирь, улучивъ время ¹⁰), укралъ царскаго джейрана, взялъ, принесъ въ свой домъ. Затъмъ пошелъ самъ тайжомъ, купилъ одного козленка, принесъ, привязалъ на конюшиъ, и о кражъ джейрана тайну открылъ ¹¹) своей женъ (сказавъ): «Да, я укралъ царскаго джейрана». Но о покупкъ козла жена не узнала.

По прошествін некотораго времени визирь тайкомъ отрезаль козлу. голову, содраль шкуру, голову съ ножвами бросиль на одномъ берегу (ръкв), раздълнить (тушу) пополамъ, взялъ, принесъ въ женъ и сказалъ: «Женушка! A endь 12) голову джейрану я отрѣзаль: (уже) сколько временю миъ страстно хотълось мяса джейрана, а теперь оно попало мев въруки. Встань, возьми, принесм мясо, зажарь» 18). Жена взяла, развелаогонь, посолила мясо, надъла на вертель и стала жарить. Когда покончили кушать мясо 14), визирь пошель къ себъ 13). Спустя еще изкоторое время изъ-за-чего 16) то у визиря произопила 17) ссора съ женой. Тутъжена стала кричать на визиря 18): «Это вёдь не то, что ты украль царскаго джейрана, принесъ и заръзалъ!» Съ другой стороны и царь отправилъ (въ это время) людей искать джейрана. Какъ только сосъди услыхали слова: женщины, въ ту же минуту они извъстили 19) (объ этомъ) царскихъ служителей. Служители тотчась же донесли царю: «Знаешь что? а въдьпохититель джейрана твой визирь!» Услыхавь эти слова, царь послаль привести 20) визиря. Увидъвъ визиря, онъ разгитвался на него, въ ту жеминуту прикнуль палачу: «Отръжь ему голову!» 21) Визирь поклонился царю, сказаль: «Государь, будь здоровь, въдь я только одну провинностьсдълаль, не зналь, прикажите (сказать) цъну джейрана, я отдамъ сколькобы ни было; если желаете, возьмите сколько у меня есть имущества,. только не лишайте меня жизни» 22). Царь не согласился (на это). Наэтоть разъ визирь сказаль. «Теперь, если ты на меня гивваешься 23), то выгоните (меня) со службы!» Опять царь не согласился. Туть визирь повлонился царю и свазаль: «Я испытываль слова Бахлюля и убъдился, чтоонъ правъ. Джейранъ (стоитъ) готовымъ, пощинте, приведите его, а я не хочу (больше) служеть, такъ какъ нельзя положеться не на богатство. ни на жену, ни на царскую службу 24).

Припъчанія.

- 1) Личность мудраго визиря Бахлюля извёстна въ сказкахъ «Тысяча» и одна ночь».
- ²) Собств.: изъ города наружу гулять.
- в) Собств. сидълъ.
- 4) Собств. эти (ihoн т.-е. кучки) что есть.
- ⁵) Точнъе: на что, охъ (охі), скажи.
- 6) Точиће: онћ каждая, брать, одно слово есть.

- 7) Собств. да не будеть, да не будеть (на бодо 3 sg. древняго Conjunctiv'a).
- в) Точнью: вмысто (белжо) этихь пенегь.
- 9) Хотыр милость, хотыр доштан милогать, ипнить, дорожить.
- 10) Собст. häлвäт тайна; глаг. вäнfäстан употребляется въ значенін уронить, повалить, häлвäт вäнfäстан сдплать что-нб.
- 11) Собств. тайву даль (сур до).
- 12) Непереводимов выраженіе; собст. выдь (пас) не (на) скажень (м'гујі).
- 18) Cobct. жарко́е (кабоб) бей (зан).
- 14) Ближе: когда мясо съвли, кончили.
- 15) буджо или буджіро значить собств. къ мъсту, на мъсто.
- 16) Собств. бе (для) чу (чего) было бы (бошу 3 sg. Praes. Conj.)
- 17) Собств. ссора выпала (уфто) оть уфторан падать.
- 18) Собств. на голову (б'сар) визиря.
- 19) Собств. извъстіе дали.
- ²⁰) Собств.: приведеннымъ сдвлалъ (барда сохт).
- 21) Дословно: бей этого (асс.) шею его.
- ²²) Собств.: на (ба) кровь мою (хум ман) приговоръ (фітво) не дайте (ма тінд).
- ²⁸) газаб гуруфтан собств. гнввъ схватывать, т.-е. гнвваться.
- 24) Собств.: такъ какъ я ни на богатство, ни на жену, ни на царскую службу увъренности не видълъ.

III.

Ä боре Банлул.

Је руз је марді бу алыш-верішчі, ве Баһлул маслафат сохті кі: «Јо, Баһлул донанда, ман чу бустунум фурушум чі бе ман хеір созу?» Баһлул гуфті кі: «Бра ты, бустун нумук, іншаллоһ, хеір мівіні». Мард імо, чам табор нумук усто. Је гадар гірашта ба¦да нумук буһо бу јекі бу чор. Мардіш фурухт, зіјода манфа¦ат ді. Һамінкі гунші анін мард ді кі ве маслафат Баһлул ін һабујара доіладду бу, рафт бутан Баһлул, гуфті кі: «Јо, дівона Баһлул! Ман чу бустунум фурушум чі манфа¦ат созу бе ман?» Баһлул джавоб до кі: «бра, бустун піјоз, аммо дор та васол, ба¦да фуруш». Мард

рафт, häpav vi nyai бу до ба піјоз, дакард ба вірзамін ва унгада дар зірзаміна на вокард чі васол імо. häminki дар зірзаміна вокард, Ајаллаћ, чі ді? hämme піјоз кор біре. Дедамґа дојуст імо бутан Баћлул, гуфті кі: «Інчі ты бе узґасі маслаћат сохті хуб, кі а маслаћат ты хеір ді, аммо мана хуне мана фічарунді!» Баћлул джавоб до кі: «У мана донанда гуфті, маніш донандеја маслаћат дакардум бејі, аммо ты дівона гуфтірі, маніш дівонеја сыхан гуфтірум бе ту. Нашініре, кі һарчу корі, ура мудуруні?»

III.

О Бахлюль.

Однажды одинъ человъкъ торговецъ обратился къ Бахлюлю за совътомъ 1): «Эй Бахаюль-разумный, что мив купить и продать, чтобы (это) мив принесло выгоду?» Бахлюль сказаль: «Ступай, купи соли, Богь дасть, увидишь выгоду». Человекъ пошель, купиль несколько такорот в) соли. Спусти нъкоторое время соль вздорожала вчетверо в). Человъкъ продаль, большой барышъ получилъ 4). Какъ только сосъдъ этого человъка увидълъ, что онъ чрезъ совътъ в) Бахаюля сразу разбогатълъ, то пошелъ въ Бахаюлю и сказаль: «Эй, сумасшедшій Бахлюль! Что миж купить и продать, чтобы (это) мит принесло выгоду?» Бахлюдь даль отвёть: «Ступай, купи луку, но держи до весны, а затъмъ продай». Человъкъ пошель, какія у него только были деньги отдаль за лукъ, сложиль (его) въ погребъ и не отворядъ двери погреба, пока не настала весна. Какъ только онъ отворилъ дверь погреба, о Боже! что опъ увидъль? Весь лукъ зазеленъль. Немедденно 6) онъ побъжаль, пришель нь Бахлюлю и сназаль: «Что это ты?) постороннему даль хорошій совіть в), такь что оть твоего совіта онь выгоду получиль, а мив мой домь разориль?» Бахлюль ответиль (ему): «Онь меня назваль разумнымъ, (за это) и я ему даль разумный совъть, а ты назваль (меня) сумасшедшимь, и я сказаль тебъ безразсудное слово. Развъ THE HO CINXAID, TTO «oce umo nocheme, mo u noncheme?

Примъчанія.

- 1) Дословно: съ Бахлюлемъ совъть сдълаль.
- ²) табор = 25 пудамъ или 50 батианамъ.
- Дословно: одинъ на четыре (јекі бу чор).
- 4) Собств.: видъль (ді).

- в) Ближе: съ советомъ Бахлюля.
- 6) Собств. въ минуту.
- 7) Дословно: это (ін) что есть (чі).
- в) Собств.: совъть сдълаль хорошо.

I۲.

Ä боре Банлул.

Је руз папух Баћаула је марді а сарі вајуфт віріхт. Баћаул ве рызі на рафт, војашт, појуст ба дућун мазор. Одоміньон гуфтірунд кі: «А мард, папух тра у ру базір вајуфт віріхт; ту іморі ру бу завар, гуруфті дућун мазора појусті, бра, папух тра бустун!» Баћаул джавоб до кі «дір зу бара сан біјо, мігірум, мустунум: маніш іморум чі гузат созум ура».

I٧.

О Бахлюлъ.

Однажды у Бахлюля съ головы шапку одинъ человъть сорваль и побъжаль. Бахлюль не пошель вслъдь за нимъ, повернулся (пошель) всталь у входа 1) на кладбище. Люди говорили (ему): «Эй человъкъ! шапку твою схвативъ, онъ внизъ 2) (улицей) побъжаль, а ты пришелъ вверхъ, направился 3) ко входу кладбища и сталъ (тамъ); ступай достань свою шапку». Бахлюль отвъчалъ: «Рано (или) поздно сюда онъ попадеть, поймаю, отниму (шапку): я (въдь) пришелъ, чтобъ дождаться его».

Припъчанія.

- 1) Собственно: у рта (дунун).
- 2) Собственно: лицо (ру) внизъ (базір).
- Собственно: схватиль (гуруфті) роть кладбища (дунун мазора).

٧.

Анволот фагір ве дузд.

Је то је дузді рафт ба хуне је марді ба дізді. Мадунчі ін мардешбахунејі ніч чіјі ні, ва хуштаніш ба бунанреја хорі хісіре. Буруніш торікбу. Дузд дарафт дарун, гулум бу бу дасі, вокаші бу хорі чі вајіну а чамчі
хуна пур созу даруніра, баіда кашу ба душ хуштан вајуну, бару. На бенмардлејіш воѓан бу, гангалі рафт бу сар гулум. Дузд кірбіт за чі вінујара бахуна чі. Намінчі кірбіта за, даніші ді, кі бахна ніч је дарзаніш ні,ва мардіш гангалі іморе а хішта хорі бу сар гулум. Дузд фікір сохт кі:
«Нартон гулума кашум азірі, бу сан воѓан бошу, баіда бе ман хуш намігірару». Гулума нуно, дармо ба бурун. Сорубхуна гуфті ба дузд кі: «Шалетра завар шун!» Дузд джавоб до кі: «Гу хуне тра нунаріра!» Сорубхунагуфті кі: «Гадувалым! бен сафар бе зір мап ворді гулума, галан сафар
јек'іта бе сар ман біјор!».

٧.

Исторія бъдняка съ воромъ.

Въ одну ночь воръ пошель на воровство въ домъ одного человъка. На выду 1) и у этого человъка въ домъ ничего нътъ, и самъ онъ спалъна голой земль. На дворь же 2) было темно. Ворь вошель внутрь, палась з) быль у него въ рукъ, онь постлаль его на полу, чтобы взять домашних вещей, положить ихъ въ паласъ 4), потомъ взвалить на свои плечи (и) унести. Въ это самое время и человъкъ в) проснулся и всползъ-(изъ своего мъста) на падасъ. Воръ зажегь спичку, чтобъ осмотръть, что ость въ домъ б). Какъ только зажегъ спичку, онъ посмотръль и видить, что въ домъ нътъ ни одной иголки и что домохозяннъ всползъ съ голагопола (земли) на паласъ. Воръ раздумалъ: «Если я вытащу паласъ изъ-подъ Hero, oht indochetch, in notome gar mens (hinger) xopomaro he bygete?). Онъ оставиль паласъ и вышель вонь. Домохозяннъ сказаль вору (вслёдъ): «Взвали же (на себя) свою ношу». Воръ отвъчаль: «Жалкій же у тебя. домъ! в)» Домохозяннъ сказалъ (на это): «Пожануйста 9), на этотъ разъты мнъ для подстилки принесъ паласъ, въ будущій разъ другой мнъ для. одъяла принеси! 10) >.

Приивчанія.

- 1) Непереводимый обороть: ма дун чі (кі) дословно: не знай что.
- 2) Собств.: снаружи же (бурун+іш).
- з) Паласъ дешевый коверъ.
- 4) Собственно: чтобы (чі) взяль (ваўіну) изь (а) вещи (чамчі) дома-(хуна) полнымъ сдёлаль (пур созу) нутрь его (даруніра).
- в) Дословно: человъченъ также (мардла + iш); суф. ла уменьшительный въ ироническомъ смыслъ, т.-е. бъдный человъкъ.
- 6) Дословно: чтобы (чі) віну (увидёль) разъ (jäpä) въ домѣ (бахна). что есть (чі).
- 7) Ближе: для меня (бе ман) хорошо (хуб) не пройдеть (на мігірару).
- 8) Непереводимое выраженіе; дословно: скажи (гў) дома твоего (хунетра) отвагу (честь) (һўнаріра).
- 9) Татарское пожеланіе; собственно: бользнь (твою) чтобъ я купиль (алым). Срав. осет. да рун бахарам «чтобы я съвлъ твою бользнь».
- 10) Дословно: на этотъ разъ для низа моего (бе зір ман) принесъ памасъ, будущій разъ еще одинъ для верха (јекіта бе сар ман) принеси, т.-е. принесъ постилку, принеси и одъяло.

٧I.

А боре Малло Насрадін.

Јараћ Мало Насрадін је нуѓа папухі устора бу бу шеш шоћі. Расіратор на хабар бајуфтан бу кі: «Мало, папуха бу чан усторе?» Малло Насрадін бу јекі джавоб до, ба дуто джавоб до, бу сато, бу чорто. Даніші, ді кі, хеір, атар ін на бу расіратор джавоб ту, налок бу сан бошу. Папуха вајуфт а сар, дојуст ве бозор ру базір, імо кі: «Аі джамо;ат, зу бошінд, кура варенд ба філон меідун, валі;анда ве шмун сыхані ні». Халтіш фікір сохт кі, нарі рості. Расіратор дојуст рафт у меідун 1), чінін чі бу шарр діја одомін намунд кура навармора у меідун. Мало начінін кі ді кі меідув одомін пурі, вајуфт папуха а сар, вармо бу је блундіјі, гуфті: «Джамо;ат, ішмуніш дунінд, кі ін папуха ман бу шеш шоћі устором!» Джамо;ат појустунд бе хандустан һырта-һырт, Малоўіш венджура 2) хілос бу а хабар вајуфта одоміннон.

Примъчанія.

- 1) у меідун вм. бу меідун передъ губнымъ согласнымъ.
- ²) венджура ве-ін-джура.

YI.

О муллъ Насрэдинъ.

Однажды мулла Насрэдинъ купилъ (себъ) новую шапку за шесть пятаковъ. Всякій встръчный 1) спрашиваль у него: «Мулла, за сколько ты шапку купиль?» Мулла Насрэдинъ одному отвътилъ, второму отвътилъ, третьему, четвертому. Смотритъ, видитъ: нътъ, если онъ каждому встръчному станетъ отвъчатъ, то устанетъ. Онъ снялъ шапку съ головы, побъжалъ внизъ базаромъ и говорилъ: «Эй, господа! поспъшите, собирайтесь на такой-то площади, намъстникъ хочетъ вамъ что-то сказатъ» 2). Народъ подумалъ, что это правда 3). Каждый встръчный отправился бъгомъ 4) на площадь, такъ что въ городъ не оставалось людей, не пошедшихъ на площадь 5). Мулла, увидъвъ, что площадь полна народу, взялъ шапку съ головы, взошелъ на одно высокое мъсто и сказалъ: «Господа! узнайте и вы, что шапку я купилъ за шесть пятаковъ!» Публика стала гоготать отъ смъха 6), а мулла такимъ способомъ избавился отъ спрашивающихъ людей.

Принъчанія.

- 1) Расіратор встрвчающійся, достигшій отъ расіран.
- 2) Собственно: у намъстника съ вами слово есть.
- в) Дословно: народъ также (халг-іш) мысль (фікр) сдѣлаль (сохт), что (кі) да (häpi) правда есть (рост і).
  - 4) Дословно: побъжаль пошель.
- ⁵) Дословно: такъ что (чінін кі) въ городъ (бу шарр) еще (діја) людей (одомін) не осталось (на мунд) не собравшихся (кура на вармора) на площади (у меідун).
- •) Дословно: стали смънться нырта-нырт; послъднее слово, повидамому, звукоподражательное.

YIII.

А боре Малло Насрадін.

Је руз Мада (Мула) Насрадін імо ба хуне гунші хыштан бе гажгун, кі «бе ман је гажгуні тінд умрузлыва бу даруні чі бе буржундан». Гунші вајуфт до бо је міјона гажгуні. Малао Насрадін бард, кор хыштана ді. Ура је біжла гажгуні бу, уреш нуно бу сар гажгун гунші, ворд, до бо. Гунші гуфті кі «Малао, ін гажгун чі ты ворде бара, умун бе ту на је гажгуні дора бірім, ты ізім дуто ворде?» Малао гуфті кі: «Һарі, балам, намінчі ман болло бардум, гажгун ішмун занд, ујіш ура балејі і) вордом». Гунші а шорі мурдан-мурдан вајуфт гажгуна нуно болло і). Пандан руз гірашта авоз Малао Насрадін імо бе је кала гажгун хеіротіјі бутан гунші. Гуншіјіш ве адабі бен сафар вајуфт до кала гажгуна бу Малао бард гажгуна, аммо діја наворд. Гунші је руз гузат сохт, ду руз гузат сохт, ді кі хеір,—Малао гажгуна навордан. Охірі гунші рафт бутан Малао, гуфті бо, кі гажгуна ті. Малао војашт кі: «балам, намугујі пас, гажгун ту мурде!»—hoo! чу чулам чі, гажгун мурде? Гажгуніш мі міру баѓар?—«Пас гажгун мзоју? наловатта чі ун чічі мзоју, у мумірујіш»—джавоб до Малао.

Приивчанія.

- 1) Bazeji = 6äzä + i.
- 2) $60440 = 6\ddot{a} + y + 40$.

YII.

О муллъ Насрэдинъ.

Однажды мулла Насрадинъ пришелъ въ домъ своего сосёда за котломъ, (говоря): «дайте мий одинъ котелъ на нынёшній день, чтобъ въ немъ нёчто сварить». Сосёдъ взялъ, далъ ему одинъ средній (величной) котелъ. Мулла Насрадинъ унесъ (его) и дёло свое справилъ 1). Былъ у него одинъ маленькій котелокъ; онъ положилъ его на котелъ сосёда, принесъ, отдалъ ему. Сосёдъ сказалъ: «Мулла, что (это) за котелъ 2), (который) ты принесъ сюда, мы (вёдь) дали тебё только одинъ котелъ, а ты теперь принесъ два?» Мулла сказалъ: «Да, голубчикъ, какъ только я его принесъ отсюда (пъ себъ), вашъ потель родиль, и это его ребенка я принесъ». Сосъдъ, едва не умирая отъ радости, взяль котель, поставиль у себя. По прошествіи пятнаддати дней опять мулла Насрэдинь пришель за большимъ поминальнымъ () потломъ пъ сосъду. Сесъдъ съ въжливостью на этотъ разъ взяль, даль мулла большой котель. Мулла унесъ котель, но больше уже не приносиль. Сосъдъ подождаль одинь день, подождаль два дня, ввидить, что нъть: мулла котла не приносить. Наконецъ сосъдъ пошель път мулла и сказаль ему: «Отдай котель». Мулла отвъчаль: «Милый, знаещь что? Въдь котель умеръ».—То-есть, какъ? Котель умеръ?! Развъ и котель умираеть? Бонечно, то, что можеть рождать, можеть и умереть» ()—отвъчаль мулла.

Примъчанія.

- 1) Дословно: видълъ (ді).
- ²) Дословно: этотъ котель что есть (чі) ты принесъ сюда.
- Дословно: отъ радости умирая-умирая.
- 4) хеірот поминки, тризна, гажгун хеіротіјі большой потель, въкоторомъ варять на поминкахъ, когда много присутствующихъ.
  - б) Собственно: умретъ.
- •) Дословно: то что-что (ун чічі т.-е. что только) родится (будущ.), это умреть также (муміруіш).

YIII.

А боре замуланон.

Jäpä пан-шешто кала замула, бафан, рафтунд ба уша чі ізум біјо-рунд. Дірунд чі бусар је кућі је зурбеја дорі, аммо кулзір кућ шылдырыма даре 1), чі һартон одомін пары, тікеі 2) хош-хош ум бу 3). Појустунд азілло азулло ізум бе кура вадоран. Охіріламр јекішун војашт маслайат нућо чі варонд раммешун бу дор беі кі је кала тохеі 4) місті, ура хырд созунд, чі һабујара бормон хыштануна созунд. Һар шештошун варморунд бу дор. Јекішун дарожа бу а тоха, чі хыр созу. Һалбатта бон гіндеі тоха је одомініра ве зумрі хырд на умбу. Һамін ун замула, кі дарожа бірабу а тоха, тіје за

јекішунеш, чі біјо дарожа бошт а појі; запумеіш імо, дарожа бт. Чангада этр зарунд, теха хырд на бт. Базда гіје зарунд јекіреш а направун, уіш імо дарожа бт а по апун јекі направ. Авоз чангада сато ішун зтр зарунд,— тоха хырд на бт. Гіје зарунд чортий направа. Уіш імо вајасі; авез тоха хырд на бт. Бен сафар гіје зарунд панджтигі направа, авоз тоха хырд на бт. Гіје зарунд охіртий направа панджтигі направа, авоз тоха хырд на бт. Гіје зарунд охіртий направа. Бен охірін сафар вачунун этр бт зарані, тоха набіјара хыр бт ва ішун парыстунд а дор ве тоха гарышы бт дара ва бон сафат джун ішун дармо.

Примъчанія.

- 1) даре = дара + i «долина есть».
- 2) Tirei = Tirä + i «Rycke ero».
- 3) чм бү=мү бү-«будеть».
- 4) TOXei = TOXa + i «BETBL OCTL».

YIII.

Объ амюлахъ1).

Однажды пять-шесть старинных амюлось, говорять э), отправились въ льсь, чтобъ принести дровъ. Увидъли, что на вершинъ одной горы (стоить) очень большое дерево, а у подножья горы отвъсная пропасть, такъ что если человъкъ упадеть, то разобьется въ дребезги з). Они стали здъсь и тамъ 4) собирать топливо. Въ концъ концовъ 4) одинъ изъ нихъ обратился (къ другимъ) и посовътовалъ з), чтобы вст они влъзли на дерево, чтобъ сразу набрать свои ноши (топлива). Они — вст шестеро — влъзли на дерево. Одинъ изъ нихъ повисъ на вътви, чтобъ (ее) сломать. Конечно, при такой толщинъ, вътвь отъ усили одного человъка не сломится. Тотъ самый амюла, который свъщавался съ вътви, крикнулъ еще одному, чтобъ онъ нодошелъ и повисъ бы (прицъпавнись) ему за ногу с). И смюла подошелъ, новиснулъ. Сколько они ни усиливались, вътвь не сломизась. Потомъ они крикнули еще одному изъ товарищей. Онъ также подомелъ, новиснулъ. Сколько они ни усиливались, вътвь не сломизась.

повиснувъ на ногъ того другого товарища. Опять, сколько они втроемъ ни усиливались, вътвь не сломилась. Позвали четвертаго товарища. И онъ подошелъ, прицъпился. Опять вътвь не сломилась. На этотъ разъ они позвали пятаго товарища и опять-таки вътвь не сломилась. Кликнули послъдняго своего товарища. Наконецъ?), при такомъ же усили (всъхъ) вътвь сразу сломилась, они упали съ дерева виъстъ съ вътвью въ пропасть и тотчасъ же испустили духъ.

Примъчанія.

- 1) Замулайном называются у Татовъ грубые и глупые люди, будто бы живніе въ старину. Про ихъ глупость разсказываются разные анекдоты, какъ у насъ про пошехонцевъ, у нъмцевъ про Lallenbürger.
  - 2) бафан собств. 3 sg. praes. «говорить».
- 3) Дословно: то его куски (тікеі) [какъ] макъ (зернушки мака) будуть.
- 4) Дословно араб. выражение охіріламр (араб. ахыр ел-амр) значить: въ концъ дъла.
  - 5) Дословно: совъть (масларат) положиль (нуho).
  - 6) Ближе: чтобы пошель, повисшимь сдёлался оть ноги его.
  - 7) Ближе: въ этотъ (бен) последній (охірін) разъ (сафар).
- 8) зурь заран значить употреблять силу, силиться, усиливаться, бу зарані двепричастіе; дословно: «такую же силу употребляя».

IX.

Анволот Луті Джабі ве Ганбаі баг.

Охі бен геіна тарр, начінінчі васол бу, мівіні чі джо-джовілішун јо чі на гуджеја мардунішуніш, залалхусус лутівон ішун, пул кура матунд 1) ве гаре́јі нафта-вафта мударонд а тарр ба бурун бу сеір. Је руз је марді бабіран, нумі Луті Джабі, ге зарофатчі, надім, чінін чі машвур бу дарун геіна тарр, сан затіш пустін духтан бабіран. Је довлаттуіш бабіран бу тарр нумі Ганбаі баг. Ін Ганбаі ба́гіш је пустіні фірмојусте а пушо бен чі тузу бејі. Луті Джабі духте, барде, доре, пуліреш усторе бісті нандж манот,

ва ін пульонеш ве лутівон барде, хардж сохте бу кеф бе хуштан. Бу данішіран бадіран Луті Джабі чі діја пул ні бу сеір бе хардж сохтан. «Балі чт созум, чт нанум» — фікір бт сохтан, чі — «муром бт тан Ганбаі бат, вінум авоз бе пустін мудунум аз у јогошгеш пул усторан». Балі чурнол бу дакардан чі «а́гар ман муром бу таннојі аз у пул мухонум, мугују чі, — манпул тра дором, балка бусар ман гіје гіјеш зану; аммо а́гар бу тан кала одоміннон хонум, јагінчі ве ман ба һіджджат на бу сан поју, јарачеш бу сан ваіну, пула ту». Је ду руз гірашта базда, Луті Джабі багіраштан бу ве бозор. Даніші, ді чі Ганбаі бај ніште ба түкун је баззозі, је ду сато fä бү пähasji aз ун тоджірнон шähp; cäp iшун бä cyhбär fápmi. Луті Лжабі. фірсата ганімат дунуста, лані ную ба пушо тукун мард, дарафт ба тукун, сар за, імо чі: «Аба, соб бошу, агар ілтіфот ту бошу, ун пул пустіна ті, харджі ман ні». Ганбаі бај јекіра дуто на сохт, даса дано ба кіса, вајуфт, је бістіпандж манотејі, до бо. Джабі, пула вајуфт, дојуст, рафт бутан hampahyн хүштан, гуфті чі: «Кор борішмуна вінінд, сабой бу сеір сан бу рем, пул саранджом сохтом».—Äджа?— hampahyn хабар вајуфтунд. Імо чі: «Пас на мугујінд а Ганбаі бај јараѓеш пул пустіна, бістіпандж манот усторум». Һамраһун гуфтірунд чі: «Нозім чум тра, мард бафані тіјі, імун hiч!» Бістіпандж манотеш бард ве hampahyн хардж сохт, мунд дасі тіві. Фікір сохт, гуфті: «Авоз сан хүштан мана бүтан Ганбаі баі заран». Гуші бу занг бу, чі: «вінум авоз бу тан одоміньон біджа мівінум ўра». Је рузга шіні чі, балі, Ганбаі ве начаннії ба гунарлыра рафтунд ба хне комін бај. Луті Джабі лані ную ба хне бај. Рафт, ді чі нукар појусте ба дуюун дар, імо чі: «Ганбаі бај баре?» 2) Нукар імо чі «баре». Дарафт дарун, ді, чі Ганбаі баў ніште ве начанніг ба сурбат. Сар за, гуфті чі: «Ада, сод бошу, пул пустінмун нарасі імуна, агар чмбч ура ілтіфот созінд, а дојлаттч хардж созім». Ганбаі бај ді чі ніч таһрі ні кора, акар поју белло болло бе сохтан, біјобур бу сан бошу, авоз вајуфт је бістіпандж манотејі до. Луті Джабі ворд хардж сохт авоз. Мухтасар-калом чор ран чінін чіпін бістіпандж манот а Ганбаі бај усто. Је рузѓа даніші ді авоз чі, марал пішіні, одоміньон бу мачід бу рафтанунд, ва Ганбаі бајіш ве дуто пачотні одомін бу рафтанунд у мачід. Джабі дојуст рафт бутан Ганбаі баг, гуфті чі: «Ала, сов бошу, пул пустін ha мунд охі». Ганбаі баі гуфті чі: «Хырда ні ба кісе ман, бурем бу мачід, а је марді бустунум тум». Луті Джабі уфто ве рузі, Рафтунд, дарафтунд бү мачід. Ганбаі ба́г даніші, ді чі охунд варморан бүсар мінбар чі мо́за сову, ha а дунун дар гіје за бу охунд, гуфті чі: «Охунд, сабр соз, мана, је дуто сыхан ман ні, ура гујум, ба́зда мо́зе тра соз». Джамозатіш пурі мачід; војашт гіје за Луті Джабіра лап ба ајог мінбар, вајуфт је бістіпандж манотејі а кісе хуштан, гуруфт ба буз дас хуштан, гуфті чі: «Джамозат, ішмуніш дунінд чі аз ін Луті Джабі ман је пустіні устора бірум ба бістіпандж манот; чор ран іна ман пуліра даром бістіпандж манот, бістіпандж манот, авоз аз манзас на бајуфтан; вен сафар іна воз саді бістіпандж манот аз ман басторан, ішмуніш шонід бошінд, чі діја ман бен гархунд на мундум». Луті Джабі вајуфт пула, імо чі: «Хуб варасті а дас ман, јохсан налам бу сан бу аз ту пул ге бустунум!»

Примъчанія.

- 1) Матунд изъ мі + ватунд fut. отъ вадоран.
- ²) бäре = бäрä (здъсь) + i (есть).

IX.

Исторія о Плуть-Гжаби съ Ганбай-бегомъ 1).

Въ Шемахѣ (старомъ городѣ) 2), когда наступитъ весна, ты увидишь, что и молодые, и старики (городскіе) 3), и въ особенности ихніе шутники, соберутъ, бывало, по жребію денегъ и на недѣли 4) выйдутъ за городъ на разгулъ. Былъ одинъ человѣкъ, по имени Плутъ-Джаби, большой затѣйникъ и шутникъ, такъ что (былъ) извѣстенъ 3) въ Шемахѣ, а ремесло его было шитье шубъ. И былъ въ городѣ одинъ богачъ именемъ Ганбай-бегъ. Этотъ же Ганбай-бегъ раньше заказалъ одну шубу, чтобъ онъ сшилъ ему. Плутъ-Джаби сшилъ, отнесъ, отдалъ 6), получилъ деньги—двадцать инть рублей—и эти деньги съ (другими) проказниками понесъ израсходовать на свое удовольствіе 7). Смотритъ, видитъ Плутъ-Джаби, что денегъ больше иѣтъ на расходъ по кутежу. «Какъ тутъ быть?» 8) подумалъ онъ, «пойду-ка къ Ганбай-бегу, посмотрю, не сумѣю ли за шубу опять съ него еще немного (денегъ) получить». И вотъ онъ строитъ

таной планъ 9): «если я пойду, когда онъ будетъ одинъ 10), и попрошу у мего, онъ снажетъ: «я деньги твои отдалъ», -- можетъ быть еще на меня распричится; но если я попрошу (ero) при большихъ людяхъ, то онъ, жонечно, со мной не пустится въ споръ 11), а еще разъ возьметь, дастъ денегъ». Спустя дня два, Плутъ-Джаби проходиль улицей. Смотритъ, видить, что Ганбай-бегь сидить въ мавке одного торговца мануфактурой м еще двое-трое около него изъ городскихъ купцовъ; головы ихъ разгорячены разговоромъ. Плутъ-Джаби, понявъ, что это удобный случай 19), лиагнулъ къ давкъ (того) человъка, вошелъ въ давку, поклонился и ска--заль: «Ага, будь здоровъ, если будеть твоя милость, отдай тв деньги ва шубу, у меня нътъ (денегъ) на харчи». Ганбай-бегъ, не сказавъ ни слова 13), сунуль руку въ карманъ, взяль одну двадцатипятирублевую, даль ему. Джаби взяль деньги, пошель, побъжаль нь своимь товаришамь и сказаль: «Приготовьтесь 14), завтра мы разгуляемся, я денегь раздобыль!» (Знаете что? я еще разъ получиль отъ Ганбай-бега деньги за шубу, двадцать пять рублей». Товарищи сказали: «Ай да молодецъ! 16) вотъ ты такъ мужчина 17), а мы начто!» И (эти) двадцать пять рублей онъ прокутиль съ товарищами и останся съ пустыми руками. Подумалъ, сказалъ: «Опять придется подъъхать въ Ганбай-бегу» 18). И (вотъ) онъ вараумилъ 19): «посмотрю, гдъ опать увижу его при людяхъ». Въ одинъ день онъ услышаль, что, дъйствительно. Ганбай-бегь съ начальникомъ пошли въ гости въ домъ накого то бега. Плутъ-Джаби очутился 20) у дома бега. Пошелъ, видитъ, что у двери стоить нукерь; онь сказаль (ему): «Ганбай-бегь здёсь?» Нукерь «жазаль: «Здёсь». Джаби вошель внутрь, увидёль, что Ганбай-бегь сидить. разговаривая 21) съ начальникомъ. Поклонился, сказалъ: «Ага, будь здоровъ, въдь мы не разсчитались за шубу нашу 22), если возможно, сдълайте одолжение, мы покормимся отъ твоего богатства». Ганбай-бегь видитъ, от (*2 подтать что если начнеть отнъпиваться 24), то будеть стыдно, опять взяль двадцатичитирублевку, даль (ему). Плуть-Джаби принесъ и снова растратиль. Короче сказать 25), четыре раза онъ, танинъ образомъ 26), получилъ отъ Ганбай-бега двадцать пять рублей. Въ одинъ день Джаби опять смотрить, видить, что, въ полуденное время. мюдн идуть ²⁷) въ мечеть, и что Ганбай-бегь также съ двумя почетными

людыне идуты въ мечеть. Джаби побъжаль 28) въ Ганбай-бегу, сказаль: «Ага, будь здоровъ, а въдь деньги за шубу еще остаются» (за тобой) 29). Ганбай-бегь сказаль: «Мелкихъ нъть (у меня) въ карманъ, пойдемъ въ мечеть, достану у одного человъка (и) отдамъ». Плуть-Джаби пошель за нимъ всять. Пошли, вошли въ мечеть. Ганбай-бегь смотрить, видить, чтоахундъ входить на канедру, чтобъ сказать проповъдь, и отъ входа громкопозваль его сказавъ: «Ахундъ, подожде, есть у меня въ тебъ два словечка, я сважу, а потомъ ты говори свою проповёдь». Мечеть была полнанарода; онъ оберпулся, подозваль Плута-Джаби въ самымъ 30) ножвамъ канедры, досталь изъ кармана двадцатипятирублевку, взяль ее кончикомъ руки и сказаль: «Господа! Знайте и вы, что я пріобръль отъ этого Плута-Джаби одну шубу за двадцать пять рублей; четыре раза я эти деньга. ему отдалъ-25 рублей, 25 рублей, - но онъ опять-таки не отстаетъ отъ меня ³¹); вибств съ этимъ разомъ онъ получаеть отъ меня 125 рублей. и будьте вы свидетелями, что я больше не остаюсь 22) ему должнымъ. Плуть-Джаби взяль деньги, сказаль:—Хорошо ты отдълался оть меня 23). иначе я еще много денегь получиль бы оть тебя.

Примъчанія.

- 1) По словамъ Агабалы Джанбахшіева, здёсь разсказанъ случай, действительно происшедшій въ Шемахъ.
- 2) Слово Охі, которымъ начинается татскій тексть, употребляется при разсказть и, по словамъ Джанбахшіева, соотвттствуеть, повидимому, русскому въдъ. Точнте первое предложеніе можно бы перевести: втдь (Охі) въ этомъ (бен)старомъ (ѓеіне) городть (шарр). «Старымъ городомъ» называють таты Шемаху.
- 3) Точнъе: увидишь, что молодые ихъ (т. е. шемахинскіе) или что (jo чі) тоже (ha) старые (гуджеја) люди ихъ (мардун-ішун).
  - 4) Дословно: недълю-недълю (һафта-һафта).
- ⁵) Дословно: такъ что (чінін чі) извъстный (машһур) внутри (бударун): Стараго города (теінашаһр).
  - 6) Дословно: Джаби сшивъ, отнеся, отдавъ и деньги получивъ...
  - 7) Дословно: на гульбу для себя.
- 8) Собственно: Да (балі) что сдълаю (чт созум), что на сдълаю (чт на нум); нум по смыслу употребляется какъ Сопј. Pras. отъ сохтан, охтя по происхожденію относится къ глаголу норран.

- 9) Дословно: Да (балі) планъ (чурнол) онъ строитъ (бу дакардан) что (кі).
  - 10) Дословно: къ одинокому ему.
- 11) Ближе: со мной (ве ман) въ сноръ (ба hіджджат) не станетъ (на бусан ноју).
- 12) Дословно: удобный случай (фірсата) богатство (ганімат) узнавъ (дунуста), т. е. принявъ удобное время за богатство.
  - 13) Дословно: одно два не сдълалъ.
  - 14) Дословно: дъло-ношу вашу увидьте.
  - 15) Ближе: распорядился.
- 16) Непереводимое близко выраженіе: ноз (ласка) ім (есьмы) чүм (глазъ) тра (твой, тебя) т. е. наша ласка въ твоемъ глазу, твой глазъ ласкаетъ насъ, ты молодецъ. Срв. персид. назам чашме тура.
- 17) Ближе: мужчина (мард) говоря (бафані) ты есть (тіјі), т. е. если уже вого называть мужчиной, то тебя.
- 18) Дословно: опять (авоз) самого меня (сан хуштан мана) въ Г. б. ударить (бутан. Г. б. заран), т. е. съ хитростью подъёхать.
- 19) Дословно: ухо его (гуші) въ колокольчикъ (бу занг) было (бу) т. е. онъ какъ бы поджидаль колокольчика, караулилъ.
  - ²⁰) Дословно: шагъ (данѓ) поставилъ (нућо) къ дому бега (ба хне бај).
  - 21) Дословно: въ разговоръ.
- ^{я2}) Собственно: шубныя деньги наши (пўл пўстінмун) не достигли *(на расі) насъ (імуна).
- ²³) Собственно: никакой (hiч) возможности (таһрі) нътъ (ні) для дъла (кора).
- ²⁴) Собственно: если станетъ (äŕäp пöjv) туда сюда (белло-болло) дълать (бе сохтан).
- 25) Выраженіе мухтасар (краткость) калом (слово) соотвътствуеть снашему: короче сказать.
  - ²⁶) Дословно: такъ-такъ (чінін-чінін).
  - 27) Собственно: шли (бу рафтунд).
  - 28) Собственно: побъжаль, пошель (дојуст, рафт).
- ²⁹) Дословно: шубныя деньги все (ha) остались (мунд) вёдь (охі) т. е. за вами.
  - ³⁰) Ближе: совстыть (лап) ба ајог (къ ногт) каоедры (мінбар).
  - ³¹) Собственно: руку (дас) не береть (на бајуфтан).
  - ³²) Дословно: ему должнымъ не остался.
  - эз) Собственно: отъ руки моей.

X.

Axmaxi as an rvpr 1).

Је ѓүрѓі, ге гісна бү, бе уша бүрафтам 2) бү. Бен вахт ба пушојі цармо је харі. «Харла! — бафан түрт — «ман тра мухорум haзім бен сарат». — Ах! мазалум бабіран ты хеілі ахмахі в уч на бустані ба чі вахт мухорунд гүшт хара, аммо бафані: ман тра мухорум. Баѓар на бустані ты чі хара гушті ге зурруна озорі, раруор на хорі ура сабору анашто. Ман шініром ä піјарун ман ва а каланом ман чі мана гушт ман ге хуба дармуві hаргов бхорі ура ачін сабору. Чінін бабірані наргов на бухостані озбра, гузат соз мана је ду-са саћат: мана ба хуне ман hi hösypa лајіф-джоджа, муром. міорум. Імшо дуроз бош бүхүс, сабор а сабору ман тра үм бум бү дас ту: мана гушт ман бон вахт ум бу хуба дармун бе ты. — «Хуб, ман» бадіранум чі ты бафані ге булач. Бра, дір ма вогард: ман тра гузат мінум». Хар а торі шіллоў ватундан-ватундан рафт ба хуне хутан. Гург даніті, даніші: хар пеідо на бу. Ун вахті һачінінчі фаһміст фірмунда біран хіштана, ѓурѓ ве гаррі ба дул хуштан вашмардан-вашмардан рафт ве рар хуштан. діјеш зунурун гісна біран ва сыхандоран-доран ба хіштан чі, нар кі бабіран. бошу, ге варовурд на сохтан на сохтан, бон сарат му хоры.

Сабой на біра ба гүрг дучор бү је біжла чачіјі. «hei! біжла чачі,— гуфті гүрг, качініп чі ді а дур ура—ман тра м'хорум!»—Ін сар ін джун,— гуфті біжла чачі,—ман тра бу дас тіјум, аммо а гушт ман ты кіч лазаті на умбарі сірсуз тыршісуз. Чіјі ба шіта гушт! каргок ты б'хостані хорі јекіјі ве хуба лазаті, фірму бе ман, бен сайат мам муром міорум сіріштыршіш бе ты: мана хуне ман ге наздікі.—«Уіш рості!»—гуфті гург,— хіштан ман шініром іна; ты хуб сохті чі ростіра гуфтірі. Бра, зу біјо, агар наје, аз худо на імора чора б'сор ты міорум».— хуб, ум вахтіјіш ман бу дастіјум рості ман чунун бустанум, чі мана ба пшо сыхам мам дургучь на бошум». Чулам чі хара чунун біжла чачіреш је бутуна шора гузатсохт гург. На бу ура дандуна гурчегра вашмарданіра охірі сабой там віжла чачі. «Хар фірмунд, фірмунд, кар чулам бошу, авоз ў ростіра гуфті,

бе чачіјіш ратто ман фірмунда бірум. Ваі! бе ты, гург! На, брорун, діје ішмун мана на мі фірмунінд!» Бен фікір доран доран хіштана түрг појіст. Паніші ба кінор даріона fomimi ве саіі 5) боштаміш сохте бу данаіна нарур бударафтан. Һачінін чі ді гоміша, гург дојуст бтан наһур гіје зарап-заран 6): «Гоміш, гоміш, hösyp бош, ман тра мухорум»!—Ман гумун 7) бусохтан бірум, чі ты ге ақыллуја регвуні, — гуфті гоміш: аз ты ахмах мазлун бабірац бірачі ністі ба дуніо: баѓар ман му дунум а дас ты віріхтан, һарѓоһ һатто ты чінін гіје на музаріјіш? Рості даніш ба чу фолат ман уфтором: мап б'дарун чаһум 8); häpŕoh ты му гуфтірі: дара бу даріон, бадан тра шур' ва даро, унджа ін буст сыхан, ва ты унвахт нушуп му дорі абыллугарі тра... Бајар бу ты бар'ачс на умбу лаџа хордан? «Ујіш рості, - гуфті турт: — дара ге ма но, бадан тра таміс соз ва даро». — Бен санат! — джавоб до ѓоміш-дојуста бтан дарјоћ. Тахмінан је саћат 9) гірашта бу, гург вішт ба кінор даріон, гомішіш налам на бударморан бу, бурафтанбу ба дур. «Вассі! ha чунуніш бе хордан бе мап хубі»—гіја за гүрг: вассі! Ты ба дірані чі ман појустом гузат сохтанум тра» 10).— Наргон мана гузат б'сохтані унджа, та б'охір умр ты б'сан гузат созі, — гуфті гоміш; бајар ба һукм чунун ахмаха одоміні мана хордан весе ты?— Намінкі шіні, гург поліст бе гіја заран, бе гірістан, аммо гоміш һіч а джо хіштаніш на джумуст. «hei! по бу джо ты, ман нушум м'тум бе ты!» — чінін гуфтіран-гуфтіран, гург је-ду гадам вачі, аммо гоміш јовоштеш ба дур рафт. Базда гург камла ді дапара, тарсі віріхт сіпсо 11). «А ростіш ты на будар 'морапі?»—хабар вајуфт горг ве јодомгем гаррагініјі. Вагар ты чунуч дунусті чі ман зарофат ва возі б'сохтанум ве ты?—джавоб до гоміш. Ваі! маілум бабіран ты чу харі! — Ѓурѓ а тавагуо; сохтан ба бізор імо: даро, таваггуо; бусохтанум аз ты» ва кам-кам мунда бу кі а гіснајі міру кі рафт авоз ве раћ хіштан, дандуннуна бүсар нам куфтан-куфтап.

Гірашт ду руз, са руз, гіснаја гурга бу дасі ніч чі на уфто бе хордан. Ге вомунда бу нішт б'сар гуво; бірдам ба пшојі дармо је асі. «hei! мана зазіз ман, ты діја на м'арасі 19) а дасон ман»—гуфті гург ва дојуст. Ас парыст б'сар зуні, појуст бе хундан дузо.—Гург!—гуфті ас,—бадіранум ман ба пшо ту лап бізуррум; налбатта мана гушт ман тра беп санат сір міну... Аммо мана аз ту је таваггузо місті: ма бош чінін ранмсуз, ма міл вассіјат піјар мана ба дул ман.—«Зу бош, гу вассіјат тра!»—гіја

за ѓvpг: ман ге гіснајум, ге сухан ма ні, мана бу танг мајор» 18).— Һаргон гујум вассіјат мана,—појіст бе гуфтіран ас,—унджа беі хуб умбуст, чі ман мурдум чі дунум чі мана чанто још ман бу ба мурдані. Бен сабаб ѓора піјар ман новіште а мо бірам 14) мана (ба піштін понон мана бу наідноні) бу наіднон піштін понон ман. Ізім у чі ман аз ту таваггу; о сохтанум ујі, чі ту даніші бу наідном ман ва гујі бе ман рузіра ва соліра још мана; аз у баіда нар чу бхостані соз 15).—«Хуб, бустанум чі вассіјат кала корі»,—гуфті гург,—појіст ба пішт ас ва буз хіштана дуроз сохт бтан наіднон чі хуну јошіра. Намін бен вахт ас чангада чі зунрі бу, бірдан дабард ве ду појі хіштан бу лононі ба дунуні. Гург појіст бу гірістан, парыст мурд.

Примъчанія.

- 1) Этотъ разсказъ переложенъ очень близко съ еврейско-татскаго Харі гург (Глупость волка), помъщеннаго мною въ «Матеріалахъ для изученія еврейско-татскаго языка» (стр. 1—4). Цъль такого переложенія—нагляднъе указать діалектическія различія обоихъ наръчій.
  - 2) бу рафтам бу вм. бурафтан бу.
  - 3) axmaxi = axmax + i (ectb).
  - 4) сабор там біран вм. тан біран.
  - ⁵) Или: ве ўзга джура.
  - 6) Или: ве гіјејі съ крикомъ.
  - ⁷) Или: хіјол бусохтан бірум.
  - 8) Или: ланајум; чан соръ, лана грязь.
  - 9) Или: je cäḥäт кімі гірашт.
  - 10) Или: сохтан-сохтан.
  - 11) Или просто псо.
  - ¹²) марасі му варасі.
  - 18) Или: ге інджіміш ма ні мана.
  - 14) бірам вм. біран.
  - 13) Или: чулам кеф ту бухостан.

X.

Глупость волка.

Одинъ волкъ, будучи очень голоденъ, шелъ въ лѣсу. Въ это время на встрѣчу ему 1) вышелъ одинъ оселъ. «Оселъ!—говоритъ волкъ,—я тебя съѣмъ теперь тотчасъ же».—Ахъ! очевидно ты очень глупъ, что

не знаешь, въ какое время тдять ослиное мясо, а говоришь: «я тебя сътить». Развт не знаешь ты, что ослиное мясо—очень сильный вредъ (причиняеть) ²), если не ты его утромъ натощакъ. Я слыхалъ отъ отцевъ моихъ и стариковъ ³), что мое мясо очень хорошее лъкарство, если поты его рано утромъ. Въ такомъ случать ⁴) если не желаешь бользни, подожди меня два-три часа: у меня въ домъ есть готовая постель, пойду, принесу. Эту ночь ложись ⁵), посии, завтра рано утромъ я буду у тебя въ рукахъ ⁶): мясо мое въ то время будетъ хорошимъ лъкарствомъ для тебя.—«Хорошо, я вижу, что ты говоришь очень разумно. Ступай, поздно не возвращайся: я буду тебя ждать». Оселъ, скача отъ радости ⁷) пошелъ къ себъ домой. Волкъ смотрълъ, смотрълъ: осель не появлялся. Тогда, понявъ, что онъ обманутъ ⁸), волкъ съ гнъвомъ въ сердцъ, ругательски ругаясь ⁹), пошелъ своей дорогой, еще болье голоднымъ ¹⁰) и давая себъ слово ¹¹), что, кого бы то ни было, онъ, не отживдывая ¹²), тотчасъ же сътъть.

Предъ разсвътомъ 13) волку повстръчался одинъ козленокъ. «Эй! козленовъ», — сказаль волкъ, едва только увидъль его издалека, — я тебя сътмъ!» — Слушаюсь 14), — сказалъ козленовъ, — я у тебя въ рукахъ, но отъ моего мяса ты никакого (пріятнаго) вкуса не испытаешь 15) безъ чеснова и вислой приправы. Что 16) въ пръсномъ мясъ? Если ты хочешь събсть что нибудь съ хорошимъ вкусомъ, прикажи мив, я тотчасъ пойду, принесу и чесноку, и кислой приправы для тебя: мой домъ очень близокъ.— «И то правда!» — сказаль волкъ, — я самъ слыхаль это; ты хорошо сдълаль, что сказаль правду. Ступай, скорьй приходи, если же не придешь, то я причиню головъ твоей отъ Бога не пришедшую бъду». -- Хорошо, и тогда въдь я въ твоей рукъ, но я такъ думаю, что противъ слова моего лжецомъ не окажусь» 17). Такъ-же, какъ осла и козленка целую ночь поджидаль волкъ. Не было у него конца скрежета зубовъ и руготни до (наступленія) утра. Истощеніе отъ голода столько мученія не причиняло ему, сколько обманъ козленка. «Оселъ надулъ, надулъ, какъ бы то ни было, онъ все же говориль правду, но и козленкомъ 18) даже я обманутъ. Увы, тебъ, волкъ! Нътъ, братья, больше вы меня не обманете!» Раздумывая такъ 19), волкъ оставался. Смотритъ 20) — на берегу моря одинъ буйволь усиленно начинаеть входить въ грязную лужу. Какъ только

увидъль буйвола, волят побъжаль нь лужъ громио прича: «Буйволь, буйволь, будь готовь, я тебя сътмъ!»-Я думаль, что ты очень умное животное, — сказаль буйволь: но, оказывается, глупье тебя нъть на свъть: развъ я смогу убъжать у тебя изъ рукъ, если бы ты даже такъ не кричалъ? Но смотри, въ какое состояние я пришелъ 21): я въ грязи; если бы ты сказаль: ступай къ морю, омой себъ тьло и выходи, то это былобы (толковое) слово, и ты тогда доказаль бы свою разумность... Развъ тебъ не будеть противно ъсть грязь? - И то правда, - сказаль волкъ; войди (въ воду), много не оставайся, очисти свое тело и выходи. -- Сейчасъ!-отвътиль буйволь, побъжавъ въ морю. Около часа прошло, волвъ сидъль на берегу моря, а буйвель все не выходиль, зашель далеко. «Довольно! И такъ мнъ хорошо (тебя) съъсть 22),—закричаль волкъ: «довольно! Ты видишь, что я стою, жду тебя».—Если ты ждешь меня тамъ, то до конца въка твоего будешь ждать, - сказалъ буйволъ; - развъ во власти такого глупаго существа, какъ ты, меня събсть». - Услыхавъ это 93), волкъ началъ кричать, ревъть, но буйволъ не тронулся съ мъста 24). «Эй! остановись на мъстъ, воть я покажу тебъ!» такъ говоря 25), волеъдва шага сдёлаль, но буйволь еще дальше пошель (въ воду). Затемъ волкъ, едва только увидълъ волну, испугался, побъжалъ назадъ. «Ты и вправду не выходищь?» - спросиль волкь съ еще сильнёйшимъ гнёвомъ. --Развъ ты думаль 26), что я шучу и играю съ тобой?—отвъчаль буйволь. Ой! какой, оказывается, ты осель! — Волкъ, наскучивъ просить 27): «выйды, прошу тебя» и едва не умирая съ голоду 28), пошель опять своей дорогой, щелкая зубами 29),

Прошло два дня, три дня, голодному волку ничего для вды не попадалось. Сильно онъ усталь, свль на траву; вдругъ передъ нимъ очутилась одна лошадь. «Эй, милая моя, ты больше не уйдешь у меня изъ
лапъ»—сказалъ волкъ и побъжалъ. Конь палъ на колена, сталъ читатъ
молитву. «Волкъ»,—сказалъ конь.—я вижу, что передъ тобою я совершенно безсиленъ; конечно мясо мое тебя сейчасъ насытитъ... Но есть у
меня къ тебе одна просьба: не будь такъ безжалостенъ, не оставь завещанія отца моего мие на сердце.—«Скорей зо), говори твое завещаніе!»—
закричалъ волкъ: «я сильно голоденъ, не раздобарывай з1), не надсёдай
мие».—Если скажу завещанное мие,—началъ говоритъ конь,—то ему

(отцу) хотёлось ³²), чтобъ я умеръ и зналь, каковъ быль мой возрасть предъ смертью ³³). По этой причинё отець мой написаль день моего рожденія ³⁴) на подковахъ заднихъ ногь моихъ. Теперь, что я прошу у тебя, это то, чтобъ ты посмотрёль на подковы мои и сказаль мий день и годъмоего возраста, а затёмъ дёлай все что хочешь.—«Хорошо, я знаю, что завёщанія великое дёло»,—сказаль волкъ,—сталь сзади коня и протянуль морду свою къ подковамъ, чтобы прочесть возрасть (коня). Въ это самое время конь, сколько было у него силы, вдругь удариль двумя ногамъ своими ему въ губы и въ пасть. Волкъ подняль вопль, упаль (и) умеръ.

Припъчанія.

- 1) Дословно: передъ пего (бапшоі) вышелъ (дармо).
- 2) Дословпо: вредъ, бользнь (озор) есть (i).
- з) Ближе: старшихъ моихъ (кала большой, старшій возрастомъ).
- 4) Дословно: такъ (чінін) будучи (бабірані).
- 5) Собственно: протянись (дуроз длинными бош будь).
- 6) Дословно: я тебь буду въ рукъ твоей.
- 7) Дословно: скача-скача (шіллоў прыжокь, шіллоў вашундан прыгать).
  - в) Ближе: какъ только поняль обмань свой.
  - ⁹) Точиће: ругаясь, ругаясь.
  - 10) Дословно: еще даже (діјеш) сильнъе голодный будучи (гісна біран).
  - 11) Дословно: и слово давая давая себъ, что...
  - 12) Ближе: много (ге) раздумыванья (варовурд) не дълая (на сохтан).
  - 13) Дословно: утро (сабор) не бывши (па біра).
- 14) Дословно: эта голова (ін сар) эта душа (ін джун). Этоть обороть выражаеть предапность, готовность исполнить повельне.
  - 15) Собственно: не вынесешь (на ум барі).
  - 16) Дословно: что есть? (чіјі).
  - 17) Собственио: не буду или не стану (на бошум).
  - 18) Дословно: въ козленкъ даже (бе чачіјіш фатто).
  - 19) Собствение: въ эту (бен) мысль (фікір) пошедим (рафта).
  - во) Дословно: смотрълъ.
  - 21) Дословио: впалъ или иопалъ (уфтором).
  - 22) Дословно: для яденія для меня корошо есть.
  - 23) Ближе: канъ только услыхаль.
- ²⁴) Ближе: ничего (hiu) съ мъста (ä джо) своего даже (хіштан-йн.) не пошевелился.

- 25) Дословно: такъ говоря, говоря.
- 26) Ближе: Развъ ты такъ зналъ, что я...
- 27) Дословно: волкъ отъ дъланія моленья соскучился.
- ²⁸) Ближе: и мало мало (камкам) оставалось (мунда бу), чтобъ отъ голода умеръ (кі а гіснаї міру).
- ²⁹) Дословно: зубы (дандуна другъ на друга (бусаран) ударяя, ударяя (куфтан-куфтан).
  - 30) Дословно: скоръ (зў) будь (бош).
  - 31) Дословно: очень (ге) слово (сухан) не дълай.
  - 39) Дословно: ому пріятно (хуб) было (чмбуст).
  - ³³) Дословно: умирая (ба мурдані).
  - ³⁴) Дословно: отъ матери (ä мö) бытіе мое (бірам мана).

XI.

Дуто зан ве гозі 1).

Дуто зан а боре ²) је јелі дајво мусохтунд ва шонід на доштунд; ћар дуто шун ба-парлі гозі рафтунд ба кор ушун даншіран хостунд ³); ва тозі джаллода гіја за ва бо фірмојуст кі: «Ін јела дулум соз ⁴) ва бен занун ті!» Јето зан іна шіні, сыхан на сохт, ва ун јето зан васта ⁵) бе һура заран кі: бе хотур Худо, јел мана дулум ма соз! А́гар рукмі ту іні ⁶), ман јела на мухорум. Гозі дунуст мо јел іні, јела бо до ва ун јето зана гамчіл за бабірун дарорд.

Примфчанія.

1) Этотъ небольшой тексть приводится мною, чтобъ показать отличія записи, сдёланной со словъ Агабалы Джанбахшіева, отъ записи, данной Дорномъ (Caspia 218) и помъщенной затъмъ проф. Гейгеромъ въ латинской транскрипціи въ «Grundriss der iranischen Philologie» (I Band, 2 Abtheilung p. 377'). Приводимъ дорповскій текстъ, какъ онъ напечатанъ проф. Гейгеромъ:

Dūtā zan bara yatā 'ayāl da'vā mī-sāxtuud va šāhid nadāštūnd; har dū a-palū qāzī raftūnd; ba-kār ušūn danšīran xāstūnd; va qāzī jallāda kāl zā va-ba-ō farmī ki: I 'ayāla dūlamma basāx va-ba-ī zanūn badi! Jata zan īra šanī ḥadī na-sāxt, vu-ū-yataka zan vāstā ba harāi zaran ki: bara xaṭir xudā 'ayāl mana dūlamma masāx! agar ḥukm-i tū ī-sū, mū 'ayāla na-mī-xūvum. Qāzī dānist, mōi 'ayāl ī-sū, 'ayālī ba-ō dā va ū- yataka zan qamčil zā bu-dar-angist.

Агабала Джанбахшіевъ узналь, что это тексть татскій, только когда я ему это сказаль. Затьмъ, перелагая эти строки на свой родной языкъпри помощи даннаго мною близкаго русскаго перевода, продиктоваль мижсвое переложеніе.

²) Лучше: бусара чор је јелі.

- 3) Лучше: бтан гозі рафтунд хостунд кі бу корішун данішу.
- 4) Лучше: ба дуджо autaka zan шагга зан или ба дуджо соз.
- ⁵) Или: појуст.
   ⁶) Или: інджурі.

XI.

Двъ женщины съ кадіемъ.

Двъ женщины объ одномъ ребенкъ спорили и свидътеля не имъли; объ онъ къ кадію пошли, ихъ дъло разсмотръть желали 1). И кадій палача позвалъ и ему прикавалъ: «этого ребенка надвое разруби 2) и этимъ женщинамъ дай!» Одна женщина это услыхала, слова не сказала 3), а другая женщина начала вопить: «Ради Бога 4), ребенка моего не дълите. Если приговоръ твой таковъ 3), я ребенка не хочу. Кадій узналъ, (что) мать ребенка эта (женщина), ребенка ей отдалъ, а другую женщину отхлесталъ 6), вонъ выгналъ 7).

Примъчанія.

- 1) Собственно: на дъло ихъ посмотръть просили.
- 2) Дословно: двъ половины сдълай.
- в) Дословно: сдълала.
- 4) Дословно: для милости Бога.
- ^в) Собств.: этоть есть (ін і).
- 6) Гамчіл заран бить плетью.
- 7) Прош. время отъ дарордан выгонять.

ТАТСКО-РУССКІЙ СЛОВАРЬ.

А—си. Аз.

Авоз—назадъ, опять, п. باز.

Авозга́—опять еще, снова.

Ађа—господинъ, т. اَخَاً.

Ађ джіджар—трусъ (бълая печень).

Ађл—умъ, разумъ, а. عقل, ад.

Аҕраб—скорціонъ, а. عقرب Аҕыллы, аҕүллү—уиный, ад. аҕыллы, т. عقللي

Ађылманд, ађулманд — умный, п.

Абыллытарі, абуллутарі — разумность.

Абуа—деньги, т. آفچه Адахлы— женихъ, т. دافلی, ад.

Адахлы — женихъ, т. адахлі, ад.

Аз, а, аз, а изъ, отъ п. Э. Азунсарі брежженіе дня до восхода солица.

Ајаллаћ! О Аллахъ! Аліфбе—азбука т. الفجى Алыш - верішчі — торговенъ,

Алыш - верішчі — торговець, т. آلش ويريشجي.

Амбор — закрома, амбаръ п. اثبر Анаштö—натощакъ ад. наштаб, п. ناشتنا

Анджақ — только, т. آنجني. ад. анджах.

Ара—середина, т. ارا . Арақ—водка, ад. äрäx. Арақ—потъ, а. عرق. Араќі'äрі сохтан—быть посредникомъ между спорящими сторонами.

Ард—конецъ, задъ т. آد. Ас—тузъ (въ картахъ), п. اس. Аслан - левъ, т. آرسلان ад. аслан. Астара—звъзда, п. سناده Астара ќула—созвъздіе (соб. кустъ звъздъ).

Астор — подкладка у платья п. آستر. Асл — принципъ, а. اصل. Асул — благорожденный, а. اصلند. Асулманд — благородный, п. اصطند. Асулманд — благородный, п. اتنش. Аташ — огонь, п. آنش, аташ дä- кардан разводить огонь.

Афто—солнце, п. آفتاب. Афто вармо—востовъ. Афто гуруфтан—затменіе солнца, п. آفتاب گرفتن.

Афтфраந—западъ. Ахмах—глупый, а. محمقی Ахмахі—глупость, п. اختف اختف اختف Ачтўф— сакона, п. انجیق آجیق Ачтр—веселый, т. آجیق Амібга—ошнока (съ русс).

Ä.

А эй! при зват. падежв, напр. А мард! Ä, ä3-cm. A3. Абіјор рафтан—забывать. Аввал первый, прежде, сначала, . أول Äввалан-первый. Аввалімгі — первый, ад. аввалімджі. Аввалін — первый, п. اقلين. А́гар—если, п. اڭر, ад. äjäp. Агдас – святой, а. اقدس Агошта — окошко (съ русс). Адабі-приличіе, въжливость, а. ادبي. Аджа-откуда? Аждар-названіе меча въ сказкахъ, וניבע .ח Äждäho и аждäho — драконъ, إزدها Äзгіл—шишка (у растен.), плодъ ад. азгіл ازگل. Äзіні—этакій. Азуні-такой. Äjäp cm. äfäp. ایاق т. (стола, стула) т. ایاق ад. äjax.

Äкуз — близнецъ т.

Алмуп-нашъ (изъ ан-мун) Äлü—пламя т. علو н آلو, ад. äлoy. Äмäнjä-имънье, (съ русс.). Äмі—дядя по отцу, а 🔑 ад. äмі. Амру — груша т. اروود ад. армут м амрут. Ант-пчела, шмель. Ангішт—палецъ, п. انگشت. .انگشتری ,Ангіштарін—перстень انگور ,Ангур--виноградъ انگل, انگول . П. انگل, انگول . Ангул-узель, п Äнішмун—вашъ. Анішун — ихъ, ихній. Анор — граната, п. انار, ад. نار; нар. Аркојун — избалованный, каприз-اركين . Ный, т. Äс-лошадь, п. اسب. Äсќäнä — долото, п. اشکنه. Äслу - всадникъ, изъ т. نالو чрезъ приспособленіе къ ас. Атфі — выдъланная дошадиная шкура зеленая. Анволот - исторія, происшествіе а. احوالات انشرفى . п. Аштафі – золотая монета, п. Б.

Ба, ба, бү, б' къ, въ, на. Бабо — тятя, дъдушка, т. е. Ба́г, ба́ј, ба́г, ба́ј, — бегъ, жиязь, T. 45. Бақ — лягушка, п. 🤲 ад. курбақа. Бақала — малина, (آلو + باغ). Baj cm. - Baf. Бала — ребеновъ, ад. ابن бала. Балам — милый, голубчикъ, т. ад. بالام Балніца — больница, (съ русс.) Бара—туда. بارمقلق т. Вариавлыг—кольцо, т. Барушиіш біран-мириться, ад. баришмах. Басма — печатный, т. фор. Бастан, бастан — вязать п. بستن. Батиіш сохтан-погружаться, окупр. пр. отъ باطمش тр. отъ ад. батмах. Бафан 3 л. един. ч. наст. вр.говорять. Бафта — лента, п.-т. بافته ад. бафта. Бахш—даръ, п. бахш сохтан дванть. Бахшіран—дарить, п. بخشیدن. Башга отдъльно, промъ т. باشقه Bä—cm. ба. Баор — барсъ (?) п. → тигръ.

Bär—cm. bar.

Бäräp — развъ, п. مگر ад. мäjäp. бајар и бајаи. Бäдäн—твло, а. بدن Бадбахт— несчастье, п. بدخت ап. бадбахт. بادگمان . Бадгумун подозрвніе, п Бадр - полнолуніе, а. بدر. Баджіна — блюдо большое, п مجموعه Баззоз — торговецъ мануфактурами, ад. а. п. بزار. Bäj-cm. Bäŕ. Bäjäp-cm. bäŕäp. Bäk-cm. óar. Балі—да, точно такъ, п. جائي ад. балі. Балка — можеть быть, п. «Д. ад. бäлкä. Бало — бъда, несчастье, а. فالا أ Банд — завязка, тесьма, п. جند. Бандангіш-суставъ пальцевъ, п. بند انگشت Бара — сюда, ад. барі. Бардан—носить, п. بردن. Бардатор—носитель. Барда сохтан — вельть принести, привести. Баробар — противникъ, п. برابر, ад. барабар. Барнам сохтан-отказаться, нарунить условіе, جرهم ساختن

جرعكس . Бар¦аќс — противный, п Басты, басту — мъдный большой чугунъ, ад. бäсті, сосудъ, بستو .п Банішт—рай, п. 🐃, ад. бенішт. Бähр—плодъ, польза, п. → с? Барс—споръ, а. جعث Баш-хворость, прутья. Базада-посль, аз ін базда-посль عِعْد a. عَعْد Базалі, базлі—вишня. Базлі дор-вишневое дерево. Бе — для. Беібут — кинжальчикъ, бебутъ, ад. беһбуд. Беігуш—сова, т. ад. بايقوش, бамqym. Беікі-потому что. Бејін — мозгъ, т. جبن, ад. бејін. Белло - сюда, белло - болло - тудасюда. Бенчі—чтобы. Беш — для чего? Бібі - тетка по отцу, ад. бібі. ييگار .Біѓор-бремя, обязанность, п Біҕ—усы, т. ييق, بويق, ад. быҕ. Бідж — незаконнорожденный, ад. бідж ج Біджа-гдъ, куда. Біджо — напрасно; біджоја кор, یجا ۱۱۰ Біжла — маленькій. Бізор — нежелающій, неохотный,

بيزار .π

Ба бізор імеран — соскучиться, ад. бізар. Бізуһр — безсильный. Біја—вдовый, п. يبوه, біја зан вдова, біја мард-вдовецъ. Біjäpäŕi – cразу, разомъ. Біјобон – пустыня, п. يابان جي اجرو. Біјобур-- стыдно, позорный, н. ад. біјабрі. Біјобурі - позоръ, стыдъ. Біјобурсоз — приносящій позоръ. Бijop — память, п. ياد, ба бijop вордан -- вспоминать. Біл – лопата, п. ييل, ад. бел. Біла́т - рука отъ локтя до ладони, ад. білак. Біна — основаніе, фундаменть, п. ä бінä-изъ-подъ. Бінадор-пень, колода. Біра-моль. Біран, біран—быть, п. بودن Бірачі — существо. Бірдан — сразу, вдругъ, т. אניט, ад. бірдан. Бірун, бурун — паружу, вив, ба بيرون . бірун—вонъ, п ابريق . Бірты—рукомойникъ, а Біс, бісто—двадцать, п. Бін—айва, п. 🤲 ы́ча, біќа — княгиня, п. ديكه شمردن Бішшардан—считать, п. شمردن Блунд, булунд—высокій, п. э. Блунді — возвышенность, возвыменіе, п. بلندى

Балу_Б—рыба, т. بالق Бомпірор—въ 3-мъ году. Бонло— дальше.

Бор—ноша, п. אינ, дубора—вторично.

Бора въ выраж. а боре— о, объ, п. در بارهٔ

Борўт—порохъ, п. بارو Борўт—порохъ, т. باروت Бофтан—ткать, плести, п. بافتن Боштаміш сохтан—пачинать,ад. башламах.

Бозла — червякъ, улитка.

Бранна — см. бунанра.

Брор — братъ, п. جرادر

Броргіл — товарищъ, другъ.

Брорзара — племянникъ, племянница по брату, п. جرادر زاده

Броріјаті — братство.

Брүндж-рисъ, круца, п. جرنج Бруштан – печься, п. برشتن Бтан, бтан-см. бутан. Буқ—паръ, ад. буқ جوغ Бубча—ноша, свертскъ, т. Буд—ляжка, т.-ад. جود буд. Буз - острее, кончикъ, морда. **Буз—сърый**, т. جوز Бул-изобиліе, т. جول, ад. бол. Булут-туча, облако, туманъ, ад.т. بولوط булут. Бун-крыша. Бунчум-въки. Буріран —рѣзать, п. جريدن Бурміш - бурчаніе въ животь. , جورمش Бурміш сохтан—буравить, т. ад. бурмах. جوروق . Буру_Б—буреніе, т Буса—поцвиуй, п. جوسه Бухо — кандалы, т. جوغاو, ад. бухоу.

Буса—поцёлуй, п. جوخاو Бухö—кандалы, т. جوخاو, ад. бухоу. Буhо -- цёна, п. جهالو Буhолу — дорогой, т. جهالو Буhорун — оспа. Бў—запахъ, п. جوی, бў гуруфтан — провонять, бў кашіран — обнюхивать, бў сохтан — нюхать, нахнуть. Бўлбўл — соловей, п. جابل

Булбулі—градъ. Буржундан—печь. Бурун - см. бірун. Бут—идолъ, п. ギ Буто—цълый, т. ギ, ад. бутоу. Бутпараст — идолоповлоннивъ, п. ייי אָרְיייי Буртун — влевета, п. сърги — влевета, п. сърги — влевета, п. сърги — влевета — голый, п. сърги — иолнія. Бурги — иолнія. Буруд—бокъ.
Буруд—см. біруд.
Бусі, бусдж—шомполъ, вертелъ.
Бустан бу—зналъ.
Бутан, бутан—къ.
Бутун— цвлый, весь, срв. буто.
Бушмардан—см. бішмардан.

Вачархундан — вертъть, fut. мачар-

B

Вађун, вагун—вагонъ (съ русск.). Ваі! — увы.

Валарундан — запачкать, замарать, fut. маларунум.

Валі¦а́нд — намъстникъ, а.-п. - ад. وي عهد, валі - анд.

Варастан — кончиться, отдълаться, избавиться, fut. марасум.

Варасундан — заставить кончить, заставить понять, fut. марасунум.

Варафтан — поднаматься, восходить, влызать, fut. маром.

Васол - весна.

Вахіштан, вахуштан—вставать,fut. махсум, п. برخاستن

Вахсундан — заставить встать, поднять, поставить, разбудить, fut. махсунум, п. برخيزاندن

Вахт, вахт — время, ад. وخت

Вачађондан -- обнажать руку, за-сучать рукава.

چرخاندن п. چرخاندن Вачархустан-вертъться, fut. ма-چرخیدن .п. چرخیدن Ва—и, п. э. Вадоран — ударить, fut. матум. .وزير Вäзiр—визирь, а Вајасіран — связаться, сцъпиться. Вајіфтан, вајуфтан-брать, взять, fut. mäinym. Вакандан — вынимать, снимать, выкапывать, выгравировать, fut. маканум, п. واكندن كندن Вäќäшiран—разстилать, کشیدن Валанд—паукъ. Bäлŕ—листь, п. جرگ بطگ Валгон — листва. Валістан-лизать, f. малісум, п. ليسيدن ردشتن Ваміштан — мочиться (про мальчиковъ), п. ميزيدن Вангастан -- повалить, уронить (въ

нравств. смыслѣ), fut. манганум.

Ванджіран—рубить, fut. манджірум. Ваноран— класть, нагружать, п. برنهادن, fut. ванум.

Вапчістан, вапчустан— связываться. спутываться, fut. мапчум, п. يجيدن

Варађ — листъ бумаги, страница книги.

Варачстан — стоить, fut. мараум, п. ارزیدن

Варморан — всходить, расти, fut. маром, جر آمدن

Варовурд сохтан—колебаться, раздумывать, мѣшкать, п. كردن جر آورد

Вароза-подъемъ въ гору.

Варордан—подииматься вверхъ, fut. марорум, جر آوردن

Варорундан—поднять вверхъ, fut. марорунум.

Варф—снъгъ, п. جوف Вассі —довольно, п. جس Вассі біран—довольствоваться. Вассіјат—завъщаніе, а. وصية, вассіјат сохтан—завъщать.

Вассохтан — быть достаточнымъ, дълать достаточнымъ.

Ватојустан — переносить, терпѣть, fut. матојум, п. در تافتن

Вача—двтенышъ, п. 🚓

Вачарундан—разстроить, fut. мачарунум.

Вачарустан — разстроиться, fut. мачарум. Вачіран—сорвать, выбрать, چيدن, fut. мачум.

Вашмардан—ругать, fut. машмарум. بر شمردن

Вашундан — приподнять, сыпать, въять (зерно), тошнить, fut. машум.

Bä¦pipaн—испражняться (подъ себя), п. دیدن

Ве-съ.

Вегілі мундан — стараться.

Вегілі мунда тор — старательный, прилежный.

Весе-какъ, каковъ.

Віжа-мъра. п. е е

Вілојат - подшоћ — государство, п. ولايت يادشاه

Віні—носъ, п. يينى

Вір'—потеря, п. فيخ, вір' біран— потеряться, вір' сохтан—потерять.

Вірбош-пропади! Къ чорту!

Віріжундан — заставлять убъжать, отпускать (лошадь).

Віріхтаї ор — бъгущій, бъглецъ.

Віріхтан—убъгать, п. گریختن.

Віхтан—просъивать, fut. мівіжум, н.

Вобуріран — перегородить.

Borah біран проснуться.

Воѓаштан—повернуться, возвратиться, обратиться съ ръчью, جر گشتن , وا گشتن

Воѓардундан — возвращать п. گرداندن **بر گرداندن** وا Вобундан-сунуть (руку). Возі—игра, п. جازى; возі дакардан-заставлять играть, танцовать; возі дарафтан - танцовать; возі сохтан — играть, забавляться. Војаштан — см. воѓаштан. Воќардан — открывать, отворять, развязывать, отрывать, f. вокунум, п. خاز کردن, وا ز کردن, وا Вокашіран — разстилать, срв. باز کشیدن Вомосірајі — опухоль. Вомосран-пухнуть, п. آماسیدن وا ماندن . Вомундан — утомляться, п Вомунда сохтан-утомлять. Вомухтан—учить, п. اموختن, fut. MOMY3YM. ورد Вор--ломота, ревматизыть, п. باد

Воралу-качели Вордан-приносить, п. آوردن Ворда сохтан-заставить принести. Вор доран - бросать. Ворнаво — вътеръ. Ворундан — убрать (комнату), укра-СИТЬ. Ворыстан — падать (про дождь, сивгь), дождить. Рорыш — дождь, п. بارش Вохундан — утвшать, усцововвать. Војістан — вождельть, имъть по-وايستن . ЗЫВЪ КЪ ЪДЪ, П Војіста — желательный, чишь Воравоз — (собств. съ намъ) въ его власти, въ его распоряженіи. Вўлё (влё) сохтан—распространяться, разсыпаться.

Γ.

Габо — архалукъ, кафтанъ, п. اقبان и قابان и била принять. Габырга — ребро, т. قبورغه Гагалакула — въ повалку, другъ на друга (игра).

Гад — складка, а гад — изнутри, изъ среды, бу гад — среди.
Гадё — бользнь.
ад. гада (оть ар. (قضاكى)
Гаду валым — выраженіе благодарности, т. (ごと); собств.
«чтобъ я купилъ (твою) бользнь», ад. гаду вы-алым.
Гаджыр — какая-то большая хищная птица.

آوزغان . Тажгун—котель, т. آدني Тазандж — барышъ, т. قازاني Гаја-утесъ, скала, т. 💆 Гада — замовъ ад. гала (отъ ар. (قلعه

Галача -- небольшой замокъ. Талог—воронъ, п. كلاغ Галош-калоши (съ русск.). Гамчіл — плеть, кнуть, кнутикъ для волчка; гамчіл заран – бить плетью, ад. гамчі.

Гангалі рафтан — ползать, проваливаться.

Ганджуг — сука, волчица и проч. звъри женскаго пола.

Гапар — крышка, ад. дапах. آمان . Гапон — мъра, т. Гапундан—схватывать, ад. дапмах. Гаравот - провать (съ русск.). Гаргара - дътская игрушка. Гаргыш, гаргуш - ругань, ад. гар. гыш, дж. قارغيش

Гаруш, гарыш — смѣсь, т. قارشو; гаруш сохтан-смѣшивать.

Гармог-крючокъ.

Гарнана — въдьма, ад. фарнана.

Гароўл — карауль, т. قراول.

Гартанга — узда.

Гархунд-задолжавшій, должный.

Гарышық -- вибств, совивстно, ад قاريشيق дарышық,

Гарышықлы, гарушуқлу — вивств. Гатық — кислое молоко, ад. датых. Гатурожну---каторжный (съ русск.). Гашуг – ложка, т. فاشق, ад. qашых.

Габр-могила. а. قبر Гадам-шагь, а. قدم; гадам вачіран—шагать, п. قدم زدن

Гадама — лъстница.

Гадар-количество, итсколько, ад. гадар, а. قدَرُ

Гадарѓа базда-нъсколько времени спустя.

Гадр, гадар — достоинство, ад. гадр,

Гапжала — сорока.

Газаб — гнъвъ, а. غضب, газаб гу руфтан-гивваться.

Галан—перо, а. قلم

Галамдош — карандашъ.

Галан—будущій, т. گلن; ад. галан, галан сафар—въ будущій разъ.

Галат — ошибка, провинность, а. غلط, галат сохтан — провиниться.

Гала¦і—олово, ад.-т. قلاى, п. قلاع, п. Галаічі — лудильщикъ, ад. - т. га-قلايچى ،ıaïчi

Ган-скука, п. Р Тамгін—скучный, п. غمگین آقامش . Таміш — камышь, т. Ганат-прыло, т. قناد Ганд — сахаръ, п. قند Гандоб-сахарница.

Ганімат — богатство, а. Гапат — копейка (съ русск.).

قارا آغای . Täparau - Raparau , T.

Гара — жребій при раскладкъ денегъ и проч.

Гара — домовой.

Гäрäвош — рабыня, служанка, т. قاط باش, ад. qараваш.

Гäpäryш—орель, т. قاط قوش, ад. qapaq**ym.**

Гара денѓіз — Черное море, т. قارا دکز Гаріб — чужой, а. غریب

Гаріна-стольтіе, въкъ.

Гарор — терпъніе, опредъленіе, а. قرار

Гард, гард — долгь, а. قرض, бу гард доран одолжать, бу гард усторан — занимать.

Гасабча — городокъ, п. قصبه چه, ад. qacaбча.

Гаст—стараніе, намъреніе, а. قصد.
Гат заран—рубить (номомъ), чинить каламъ, п. قد زدن
Гатур—катеръ, мулъ, т. قاطر
Гафаса—полка, стойка, п. قفصه

Ганба—курва, п. قحبه
Ганр — грусть, перасположеніе духа,
а. قهر

Гähpäŕін— гнѣвный, п. قهرگین Гähpäŕіні— гнѣвъ.

Га;аб — альчикъ, игральная косточка.

Ге—много, очень, а. قوى. Геї—множество. Геігу—печаль, т. قيغو

Геімат—цвна, а. قيمت.

Геїш—ремень, т. قايش, ад. кејіш. Гзыл, гызыл—золото, т. ў, ад. qзыл.

Гіж—сумасшедшій, безумный, п.

Гіжі—сунасшествіе.

Гіја, гіје — крикъ, гіје заран — кричать.

Гіјом — основательность, а. قيام . Гіл — нзвесть, п. گ Гілгіл біран — убъгать (про побъжденнаго пътуха).

Гілзан—штукатуръ.

Гілзара—штукатурка.

Гілзім—Каспійское море, а. قلزم Гінда—толщина, п. گنده

Гірајундан — заставить плакать, п. گریاندن

Гірасундан — соединять, склешвать, чинить.

Гіраштан — миновать, проходить, п. گذشتن

Гірванка — фунть, т. - п. - ад. гірванка گروانکه

Гірја—плачъ, п. е.

Гірістан; гірустан — плакать, п. گریستن

Гіснаї — голодъ, п. گرسنگی

Гін— удобреніе, п. де больки, гін — на! (въ смыслѣ возьми, вотъ тебъ).

Гјуја-- можетъ быть.

Гоз-гусь, т. قاز

Гозі—кадій, а. قاضى

Горустан-чесать, fut. мугорум.

Гош jähäp—лука у съдла, ад. قاش qam.

Гöräрчін—голубь, т. گوکر چين, ад. гöjäрчін.

Гу—пухъ, т. قو, п. پرقو Гувват—сила, а. قـقة

Гуватту — сильный.

Гуджа — старикъ, т. ĕe, ад. qoджа.

Гуджаја зан - старуха.

Гуджајі — старость.

Гузі— ягненокъ, т. قوذى, ад. qyзі. Гул—рабъ, т. قول , ад. qyл.

Гул — сторона, бен гул — въ эту сторону.

Гуллуг, гуллуқ—служба, т. قولق ад. qуллух.

Гуллувчі — служитель, ад. фуллухчі.

Гултуг - дубина, т. قولتق

Гум — мелкій песокъ, т. قوم, ад. дум.

Гумоч-кумачъ.

Гунар—гость, т. ёсё, ад. донах.

Гунадлыд (г)-угощеніе, ад. qонахлых. Гунар сован - гостепримный, т.ад. qонах-сован.

Гунга - конка (съ русск.).

Гунгурі—чижъ.

Гунші — сосьдъ, т. قونشو, ад. донші.

Тур, ѓур-могила, п. گور

Гургур — бурчаніе живота.

Гургушун—свинецъ, т. قورغاشن, ад. дурдушум.

Гурт-горло.

Гуруђ — караулъ, гуруђ сохтан--караулить.

Гурум -- гордость.

Гурум вордан — гордиться, щеголять.

Гутан—короткій, п. كوناه

Гуш — птица, т. قوش, ад. qуш.

Гўво — сѣно, п. گياه; гўво заран — косить сѣно.

Гўзал— красивый, т. گوزل, ад. гöзал.

Гузалі-красота, ад. гозаллів.

Гўзат сохтан—поджидать, прицьливаться.

گويا . Гÿjö—будто, п

Гул-цвътокъ, п. گ

Гулоб—розовая вода, п. گلاب

آگه . Гулла – пуля, п

Гумун, ѓумун — предположеніе,

Гуна-щека, п. گونا

آران . Гўрун—тяжелый, п

آرانی Гуруні—тяжесть, п. گرانی

Гуш—ухо, п. Вест

Гу́т доштан—слушать, п. داشتن گوش

Гушвора—серьга, п. گوشوار Гуфтан—(ръдко) говорить, п. گفتن Гуфтіран—говорить. Гушода—открыто, п. گوشادن Гызміш—горячка, т. قبرمش Гызыл гуш—сокаль (собств. золотая птица).

Гынгрі—утесъ. Гырбі—ястребъ, т. قرغي, ад. кырбі.

Ѓа, ѓа-и (que);-ѓат, ѓеш-еще, опять, тоже.

Ѓадо, ѓадо—низость, п. گدا Ѓаба—коверъ средней величины. Ѓавол—большой мътокъ, п. گوال,

جوال, ад. чувал. Ѓавиа — гуляніе, обходъ, т. گزمه Ѓамі — корабль, пароходъ, т. کمی, ад. ѓамі.

Ѓанцум, ѓандум — попеница, п. בم Ѓараѓ — надобный, необходимый ад. гарак.

Ѓара́ѓі—надобность, необходимость; ŕара́ѓі (гарајі) біран—быть надобну.

Ѓардан — шея, п. گردن Ѓардундан — разносить (товаръ), п. گردانیدن ŕ.

Гари — теплый, горячій, п. رم Гармі— жара, п. گرمی Ѓаштан — гулять, ходить, искать, n. گشتن, fut. Ѓеда — слуга. Гедак— **маленькій буйволь.** Геін-старый. Гіжджга-високъ, п.گيجگاه, ад. гідж-Гіміш—серебро, т. گموش, ад. гў-, گنجیدن . Гінгістан—помъщаться, п fut. myfyhfym. Гірд—кружокъ людей, п. گرد, гірд сохтан-пружить. Гірда - кругъ, почки. Гірдоб-круженіе, пучина, водово-گرداب .п. дотъ

Го-быкт, п. јубобаі—пузо.
Гобаі—пузо.
Гобаілу—пузатый.
Годуш—подойникть.
Гоідун—стойло, конюшня, хльвть.
Гоміш—буйволь, п. јуборі—то...то, п. јубора, гура, джура, бен гора—поэтому.
Губурна— губернія (сь русск.).
Губурнот—губернаторъ.

Д.

Даббоб-скорнякъ, кожевникъ, ад. يقاع .-п. دتاع Давом — выносливость, давом доран — претерпъвать. Дагга — давіва. Даб — см. таб. Дађарундан — разрушать, разорять. Дабарустан — разрушаться. Дамоб — нёбо (во рту), удовольствіе, ад. дамақ и дамах. Дамор-жила, ад. дамар. Дана—бычокъ, т. طنه, ад. дана. لاندان Дандун-зубъ, п. دندان در رفتن Дарафтан—входить, در Данопран — класть, вложить, п. در نهادن Дарун — внутренность, п. درون, бу даруп, бу дарун внутрь, въ. Даруні — нутро.

لاعوى .. Дазво-война, споръ, а Дахсіран — промокать. Дахсундан-промочить. Дабардан — вносить, вводить, колотить, п. суру Дава — верблюдъ, т. 🧈, ад. давä. Дагасундан - зажигать. Да́гаштан — ложиться, больть. لقيقه дакіка — минута, а. دقيقه Пада — папа, кала-дада, дъдушка, ќала-баба, дъдушка, т. 🕬. Дадоран-покрывать. Дајуфтан — одъваться. Дакардан — покрывать, наливать, отправлять. Дала — бълка.

Дамъ-моменть, п. с Дам—паръ, п. ما Дамбул-слива. Дамга, дедамга—мгновенно. Дамі-трубка (курительная). Данішіран — смотръть, BBLIER нуть, ба кор данішіран — разсмотръть, разсудить дъло. **Даноран**—см. даноран. Дар дверь, п. د Дара — ущелье, долина, пропасть, ад. дара, п. 🝤 Дарбедар сохтан-разбивать вдребезги, п. יער ארערשוביט (?). **Дарвоза** ворота, п. دروازه **Дарвоісті** — надобность, потребность. **Дарвоіст** біран — быть надобнымъ. Цард—боль, бользнь, п. درد Дарзан, дарзан—иголка, п. درزن Дäpjo-море, п. с. Дарјо Боку — Каспійское море. Дарјоні — морской. لرياچه Дарјоча—заливъ, озеро, п. درياچه در آمدن, Дарморан — входить, القام Дармун — лькарство, п. درمان Дарордан-выгонять, выводить. Дарорундан — выгонять, выводить. Дарожа біран— повиснуть, свъшиваться. چال ,چاله .II. مسعـ парчал -- парчал Дäc—рука, п. ши Дас заран — хлопать въ ладоши.

Дасмол → полотенце, п. مال

Дастамол — id. Дасостан — **мазать**. Дасојустан — тереть, f. му-дасојум. Даста-пестикъ въ ступкъ. Даста — толпа, п. чимо Дастачу—дубина. Дашт—поле, п. شت Дашундан -- положить, бросаться, подсадить, прыгать, (печь). Цан, данто — десять, п. 🝛 Даніштан — пускать (воду). Да¦во—см. да¦во. دى Леіді — вчера, п. دى ديوانه Дівона — безумный, глупый, п. ديوانه Дігма — пуговица, ад. дугма. اندى . Дізді, дузді—воровство, п Гіја-еще, опять, т.-ад. даћа. Дііма́—см. ді́гма́. Діла́г — молитва у Бога, прошеніе, الك ال البر Ділбар—симпатія, п. البر لاين Дін—вѣра, п. Дінjo—міръ, п. ينك Дір—долго, поздно, п. دير, дірзў поздно (или) рано. ريدن . Діран—видѣть, п Дірбін—подзорная труба, دوردين ад. дурбін. Дірсат-локоть, ад. дірсах. Дірнангум - наканунъ вечеромъ, п. ديرهنگام Діh—село, п. чэ Діні — престьянинъ.

Добустун — Дагестанъ, п. داخستان Дод — жалоба, п. داد Дојі, дої — дядя по матери, ад. даји, п. داخی

Домун—пола, п. دامن Донанда—свъдущій, умный, داننده Дор—дерево, п. دار Доран—давать, п. دادن

Доран — давать, п. свей, повей. ті. Дорчіні— коричневый.

Дорчін—порица п. دارچینی Доштан— держать, имъть, задержать, п داشتن

До—великанъ, п. ديو, ад. дов. Доілат — богатство, п. دولة Доілатту—богатый, ад. довлатті. Доілатманд—счастливый, богатый, п. دولتمند

Дöiр—вѣкъ, п. دویدن Дöjicтан—бѣжать, п. دویدن Дöjyндан — заставлять бѣжать, п.

Дојупда сохтан—заставлять бѣжать. Дроз, дуроз — длинный, п. , соде дроз біран — дожиться, дроз сохтан—протянуть, вытянуть.

Дуггоз — калитка.

Дуб-сыворотка, т. حونى Дубаво-кушанье изъ сыворотки и риса.

Думбулі — большой барабанъ. Думбор — зять, п. دامار Дунустан — знать, умъть, смочь, п. Дунуста сохтан — давать знать, заставлять.

Дуріран—рвать (траву), полоть, п. دریدن

Дурундан — жать (посѣвъ), полоть, п. درو يدن

Дустор — арестанть, дустор сохтаи — арестовать, ад. дустах.

Дустої хуна — арестантская, ад. дустах-хана.

Дуто-дуто—по два, п. دونا دونا Духтан— шить, п. دوختن Дуһун—роть, входъ, п. دهان; ба дуһун—возлъ.

Дува — дымъ.

Дўввіміі— второй, п. دوّی Дўввімін—второй, п. دوّمین Дўвуман—второй.

Дудай — дудка, ад. дудак, дудук. Дуджо половина, ба дуджо сохтан — надвое, пополамъ раздълить, ба дуджо шагга заран — разбивать пополамъ.

Дÿз—прямо, т. دون, ад. дÿз. Дÿздато—двънадцать.

ليزان . Дујун-судъ, п

Дул-сердце, п. Јэ

Дўлі́ар — плотникъ, столяръ, ад. дўлгар, دولگر

Дулрафтан-принадовъ.

Дўр—далеко, п. دود, а дўр - издали, бёдўр—далеко (на вопросъ: куда).

Дурѓардун — Боже упаси!, دور گردان لروغ و Дÿр́гÿ—**лж**ецъ, п. دروغ و Лургучі—лжець, обманщикь. دوری .Дүрі—даль, п روست дўст—другь, п. دوستى Дусті—дружба, п Дучор біран—встрѣтиться. دوش .Дүш—плечо, п Душбара — клецки изъ тъста. Душі доран-чесаться, навязывать-Душіран — доить, кипъть, обмануть. دوشیدن π. Душман— врагь, п. دشمن Душундан — кипятить, варить, п. جوشانيدن رعاء . Дÿ;ö—молитва, а

الله ду. дуто—два, п. وو دوشنبه . Лушанбі—понедъльникъ, п ديوار . Двор, дувор — ствиа, п Дувумін — второй. دزر п. دزر Дузді-см. дізді. Дўздірагор — укравшій, похититель. Дуздіран — воровать, красть, دزديدن Дул—сердце, п Јэ Дулум сохтан — раздълять надвое, пополамъ. Дум-хвость, п. م Душба—сало съ курдюка, п. خنبه لرستى . Дүрүсті —вѣрность, п Дусад—двѣсти, п. دوصد.

Дучарра—два раза, дважды, п.-а.

дж.

دو کرّهٔ

Джіро — въ выраженіи:

буджіро къ себѣ, домой, п. しゃ
Джом—чашка, п. ー・
Джоhіл — молодой, а. しょっ, адджаніл.
Джо, джо — мѣсто, п. ー・
Джовнар — полировка, драгоцѣн ный камень, п. ー・
Джоджоніл - молодежь.
Джојустан — жевать жвачку, п.

Джіджар, джі́гар — печень, п. جگر. Джіліца—ледъ, а. عليج. Джім — колебаніе. Джінау сумасшедшій, бъсноватый, т. جنلو . т. джінні. Джумундан — въять, махать и. بجنبانيدن لعرب Джун — душа, п. جان. Джуноб-отвътъ, п. جواب. Джур—способъ п. جور; венджурä танимъ образомъ, способомъ. Джуро—отдъльно, п. 12-Джуруб - носки, т. چوراب п. جوراب, ад. джораб. اجستن . Джустан — искать, п

Ж.

Жажу— ежъ. Жулідё— обносившійся, прогоръвтій, въ отрепьяхъ, п. ژولیده. Жулік—жуликъ (съ рус.)

آهر (h)—ячмень, п. جو.

3.

Забун—низкій, дурной п. نبون. Забуні—злоба, نبون. Зан, зан—женщина, жена п. نن; зан подшон—царица. Зарофат—шутка, ад. зарафат, а. ظرافة. Зарофатчі—шутникъ, ад. зарафатчі. Завар—верхъ, п. نبو. завар шундан—взбрасывать, поднимать, взваливать. Заварін—высокій, верхній, نربرين, Залзала— вемлетрясеніе а. انزلا, ад. залзала.
Залзала.
Залу—піявка, п. زلو, ад. залі.
Замбіл—корзинка, а. زنبیل.
Занґ—колокольчикъ, п. ننگ.
Зангу—стремя, ад. узангі.
Зандап—рождать, п. ندن.
Запда—рожденіе.
Зандагуні— житье, п. زندگانی.

Занла-женушка. Заран — бить, ударять, п. نبن. Зарѓар—ювелиръ, п. زرگر. Зард—желтый, п. زرد. Зарда—морковь, п. زردك. Зарді — желтокъ яйца, п. نرده Зähp, sähäp—ядъ, п. نهر. Занарич-ядовитый, ад. занарлі. Занарун – ядовитый. Заћла—жолчь, п. نهره. Заḥиат—трудъ, а. زحمة. Зеіф-совершенно, совстив. Зімінджін — землетрясеніе. ازنجير .аінджір'—цыпь, п Зіно — журва. Зіод — много, очень п. а. زیاد; віодсохтан — умножать. Зіода — лишній, добавокъ. Зіорат—посѣщеніе, а. زيارة. Зір'—подъ, внизу п. نبر; ä зір изъ-подъ, снязу; базіро-внизъ. ازيرين .Зірін—нижній, п Зірвамін — погребъ, подземелье п. زيرنيين, ад. зерзані. Зірччні —нсподлобья, п. زيرچشمى. Зіршалвор — подштанники, п. .زيرشلوار Зістаң—жать, п. زيستن. Зол-валь (съ русс.) Золын, золун-жестовій, а. ظالم

Зомін—опора, поручитель, а. ضامن.

Зонібанд, зонубанд-подвязка, п. .زانو بند Зор-вой, п. טי, бзорі-шла́ча ازغال . Зувол — уголь, п. ازغال. Зубол-жизиль (дерево) ад. зобалaragmi. зумусдун — зима, п. Зумустун, زمستان; Зумустуні — арбузъ. Зуні—кольно, п. نانو; бсар зуні на колъна. Зурба — большой, ад. зорба. Зурно-зурна (родъ флейты), ад. зурна. Зунун—языкъ, п. زبان. Зў—скорый, п. نوون; зў біран—спъшить. Зўјі—скорость, быстрота, п. ذودى. Зули-притесненіе; зули сохтанпритъснять, а. ظلم. Зўлиат — жестокость, а. ظلت. Зўлиот—темный, а. علمات. Зыра-прикъ осла, зыра заранкричать, ревъть, вопить. Зүнда-живой, п. мый. Зур — усилів; зур заран — силиться, ве зурр усторан — похитить силсю, поймать. Зуһрун—сильный. Зунундан — заставить жить, ожи-BHTL.

١,

Ібліс—діаволь а. ابلیس. Ігіт—храбрецъ, т. يگت, ад. іјіт. Ігіті-храбрость. إقرار .Прор-условіе, а ? Іджог, іджоб-очагь, каминь, плавильная печь. Ізн доран—позволять, п. نان دادن. Ізүм—теперь, п. این زمان, ізүмкі теперь если. Ілка́—страна, т. اولگه. Ілтіфот — одолженіе, а. التفات. Ілхі—табунъ, т. ايلقى, ад. ілхі. Імід—надежда, п. اميد. Іморан — приходить, сказать امدن. Імтірон — испытаніе, проба, а. امتحان. Імуп-мы, п. 4. Імуруз—сегодня, п. امروذ. Імшо-въ эту ночь, сегодня вечеpomb, π. - in. این п. این. Ін--этоть, п. Інгада — столько, п این قدر. Інджур-таковой, інджура такимъ

Інджа—здѣсь, сюда, п. اينجا. انجير .T. بانجير .IHamia - Oura انجمك т. انجمك безпокоиться; іднжіміш сохтан-надобдать, досаждать. Інджіміші — безпокойство. Інсајов - такинъ способомъ, ад. буcäjax, п. قايسيانا. ابن طور . Інтапр—такимъ образомъ, п اینطرح 🖪 Іншалоh—Дай Богь! а. انشاء آلله Істікон-ставанъ. Ітоы—помната, п. اوطاق, ад. отах, T. ledb. Ішганба-требуха. Ішкіл — уродство. Ішла — моча, ішла сохтан — мочиться. Ішладун-мочевой пузырь. السام الساس Ішна біран-восходить. Іштіно — аппетить, а. • اشتها. Іштроп-штрафъ (съ русс.). البچكى . Imyi-nutbe, T. Itibop—довъріе, a. اعتبار.

J.

Јагінчі, јагін кі—непремѣнно, конечно, а. يقين. Јадташ—память, п. ياد داشت.

образомъ, п. اينجور.

Јазық — бъдный, жалкій ад. јазых. т. يازق. Јазық біран—состраданіе. يايلق . Јаілық—платокъ, т. Јалтаг - болтунъ, говорунъ ад. јал-يالتاق .Tax, T Japa—рана, т. يارا. Јараміш біран — надобиться, т. .يارامق Јарамміш біран — создаваться. Јарамиіш сохтан — создавать т. . يارانمق Jäвäр — тёлка, талыш. jaве. Jäpä, jäpäh—pasъ a. كُرُّةً. Jäpär'ä-въ другой разъ, еще разь. Jähäp—cъдло, т. أيَرُ اكرُ ag. jähäp, jähäр заран-съдлать. ليعنى . Јајні—то есть, а Jä, je, jäкi-одинъ (при счетъ) п. یکی Jäтö-одинъ, ун јето alter. Јакішамбі—воскресенье, п. يكشنبه. يزيدى . Језід—кощунъ, п Јеілов — лътнее мъстопребываніе т. .يايلق Јеќі-јеќі — по одному, Cato $je\acute{\kappa}i=1/_3$. Јекіга-еще одинъ, другой. المنش Јеміш—плодъ, т. يمش

Јенга-прислужница невъсты, ад. iehrä T. منكه Јеніндаі--бурка, т. ييانجه ад. јапунджі. المناس Сирота, а. يشيم. Jexa—воротникь, т. 👊 ад. jäxä. Јо! 0! (восклицаніе). يا .II MEN OL Јогоштеш нъсколько, немного. Joryt яхонть, а. ياقوت Јод-чужой т. ياد. ад. јад. Јоді-чужбина. Јон-бокъ, т. یان ад. јан. یار . Лор-знакомый, пріятель, п. Joc — трауръ, а. يأس, ад. jac. Јофтан-доставать, достигать буд. .يافتن . الالأونس Јофт біран или іморан — найтись. Јохсан-иначе, а то, ад. јохса т. يوقايسه = يوقسه Још—льта, возрасть, т. ياش, ад. jaш. Јошыл,-чл—зеленый, т. يشيل, ад. يولجى .Jyaqi—Hamin T

K.

Кар—глухой, п. کر. Кабоб—жаркое, п. کباب Кавар—дикій чеснокъ, п. کبر, ад. кавар. Какут—кукушка. Как'л—локонъ, чубъ, холка, ад. какіл, п. ンじ. Калабојі—шелковый женскій головной уборъ, п. ベンビ. Калаћ, кала—большой, п. ン以.

Каланон — старшіе; кала бабо — дъдъ. Калом—слово, а. کلام Кам-малый, п. Д. Кам-кам—чуть чуть, п. كم كم. Камла — чуть чуть. (?) كمانچه п. بانچه (?) Камар-сивна, женскій серебряный поясъ, п. Эмс. Kämoн—лукъ, п. дыб. Камча—уполовникъ, т. Карт́—курица, п. كزك Кардан—coire, کردن f. шүкүнүш. Карпідж кирпичъ п. حريج, ад. вар-Käcäf-комокъ сухой грязи, ад. Räccär т. Стръзать. Катхудо—старшина, п. اعظنا Käф—пѣна, п. 这. Кафдас—ладонь, п. كفادست Кафдор — rieна, п. كفتار Качлік, каклік— куропатка, ад. каклік ككلك Кашіран — тянуть, тащить, كشيدن Кашіш-христіанскій священникь, اکشیش. Кашу — подпруга. Ке?—когда, п. Э; табіке—доколь ِ نابکی Кендістун — селеніе. Кетун-холсть, п. کتان Кеф-веселье, кутежь, угодность а. نيخ; ќеф сохтан веселиться, ад. ќеф.

Кефсуз — нездоровый, ад. кефсіз کیفسز ۲۰ گچل . Кечал—золотуха, парша, п . Кечиiш—прошлый, т. گ~~ي~~مش Кеш-туфли. Ki−RTO, 45. Кіла— мъра емкос ти въ 5 фунтовъ a. کیلة Кіла-дочь, дъвица, гил. кіла, умень-WRT. RIJRA. اليدلك . Кілідлама—скороговорка, т. запирать на замокъ. Кіліса—церковь, п. كليسيا Кізіт,-ід—каючь, п. کلید Кілок — вътръ = кулок. Кімі въ выраженін: је саћат кімі приблизительно одинъ часъ. Кіна — хина. Кінор—берегъ, كنار Кірбіт—спички, а. كبريت ад. кірбіт и кібріт. Кірбіт заран—зажигать спичку. Кірпі—мостъ т. کیری ад. кöрпі. Кіштан—убивать п. کشتن f. міжі-. كشائى . Кіштін—кушакь, п Konas, koras—bymara, n. كاغف Кол-неспълый, ад. кал. Комін — который, вакой-то, п. كدامين Кор—дъло, п. Эв. Кора—дъловой (человъкъ). Корбор біран — приготоваяться,

Корѓар—работникъ, п. کارگر Корда—ножикъ, کارد. Корда галамі — перочинный но-Коса—посуда, чашка, п. كاسه Коніл—льнивый, п. Лац. . کاهلی . Конілі—авность, п Кондіјаті—лъность. Конундан — огорчать, мучить, п. كاهانيدن Кончстан — мучиться, срвн. infirmum fieri. کاهیدن = کاستن Коштан-съять, сажать (растенія), کاشتن . ۱۱ Коктрд—свра, п. گوگرد Köip—сшиій, п. كبود, ад. röi. Кöipä—зелень, п. كبر Kör-корень, т. کوك, ад. кöк. Кор біран—зазеленьть, проростать. Коч-кочевка, т. وي. Ку дојі—двоюродный брать по ма-Кулзірі—подножье (горы). Кулла—очагъ, п. М. н. М. . كولاك . Т. нетель, т. كولاك Култуб джібі — боковой карманъ, ад. колтух джібі и јанджіб. Кумпсо-назадъ, обратно; кумпсо рафтан пятиться. Хун — задница, п. كون. Кур—слъпон, т. Эес Куса — плъшивый, т. کوسه ад. köca.

Кук — сынъ. Купла — сынокъ. Кул-спина, п. Зеб. Кула-кусть, ад. кон. Кулоh—шапка, п. کلاه Кумак — помощь, т. حومك, ад. комак. Куппа—горшокъ, т. کو به ад. купа. **К**ура — печурка изъ глины, русская печь, ад. жўра. п. كوره. Курсі, кірсін курсін — табуретка, .رسی .Ⅱ Кутун-плугъ. Куфтан – колотить, рубить (мясо), كوفنن Куфта-рубленое мясо, голубцы, ад. куфта, п. كوفته. Кÿh—ropa, п. كوه. Куча — улица, п. كوچە, ад. куча. Кучуг-собаченка, щенокъ, ад. ку-ЧŸК. Ку¦аму — двоюродный братъ Кыр – червякъ, п. كرم Кыс—vulva. Хиду—тыква, п. كدو Кул-тупой-Кунда, кунда — уголь п. 💉 ад. кундж. Куп — большой сосудъ для зеренъ, масла и проч., т. ад. куп. Курсін — столь большой.

Л.

Лагырті—болтовня, т. لاقردى; ла. гырті заран — болтать. Лабустан — спотываться. Лап — совствъ, очень, совершенно, ад. лап. Лäгäн—лохань, п. نگن. Ла́гард — брыканіе, п. علاء? Лагард заран-брыкаться. Лазад, (ат) вкусъ, а. الأحق, ад. лаззäт. Лазадду — вкусный, ад. лаззатті Лак'—сургучъ, п. 신기, ад. лак. Лала—слуга, дядька, ад. лала п. لله Лалу — колыбель. Ламламі — скользкій. Лäн́г— хромой, п. كنگ Ланг— шагь, ланг шунда**н** — прыгать, ланг ну воран -- шагнуть. Лангустан—хромать, ننگیدن. Лапар — волна, ад. лапа. Ланпа-ядро оръха, и. 🗘 горохъ. Ларз—трепеть, п. الوز. Ларзіран — дрожать, п. لرزيدن. Ларзістан—трястись. Лähä—грязь.

Ларајін—грязный. Jähsä—моменть, а. لحظه. Лачак'—головной платовъ п. كيك, ал. дачак. Лаш—трупъ, п. گنان. Лашкар—войско, п. ينشكر. Jä¦iф—одъяло а. . كحاف. Ла;іф джоджа — постель. النگ Лінт́—кольно, п. كنگ. Лінтбаһаво—вверхъ ногами, п. به هوا Ліпін—ръсницы, т. ايرپيك. Лова—мольба, п. لاوه. Лођарі — истощеніе. Лод—нъмой, п. ЈУ, ад. лал. Ло-губа, лонон-губы п. ч. Ло, ло-сторона; п. У; інло эта сторона; унло та сторона; аз унло съ другой стороны. Луқ — фарфоръ. Луба — оболочка, шелуха. Луоб-вода отъ плова, а. п. باهاب. Луті—плуть, шутникь, п. لوطى. Лутка-лодка (съ русс.) Лыба-см. луба. Лыбын-глубокій.

M.

Ма, ма отриц. част. не, н. . Ма дун чі—къ несчастью (соб. не знай что).

Мађз—мозгъ п. مغز. Мађора—пещера, п. مغاره. Мађріб—западъ, а. مغرب. Мамо-повывальная бабка, п. ..... мангал — жаровня, منقل. Манот — рубль (съ русс. мопета), ад. manit, II. "lia. Мабрад—пила, а. مبرد. Mäŕäp—развѣ, п. مگر. Макул – еще (въ вопросъ: а еще). Маза — сладкій, кокетство; маза доран-кокетничать, п. فه? мазор--- владбище, а. مزاد. میدان Маідун—площадь, п. میدان Mär'ip—коварство, а. Д. Маж'ірру — коварный, а. مگار т. بهکرلی Маляо-мулла У. Малоік'а—ангель, а. ملائكه. Мама — женская грудь, ад. мама ممه Мамабадуш-баба яга, великанша съ грудями, перекинутыми на плечи (ба душ). Ма**иф**а¦ат—выгода, барышъ, а. منفعت Мамфа;атту — выгодный, полезный . منفعتلی T. Мараго — корова. Мард — человъкъ, п'. シ. .مردى Марді—мужество, п. Мардіјаті - мужество. Марджон — гранатныя бусы, коралль, . مرجان Mäpsä—граница, межа, п. へん. Mäpjäм—Марія, а. مريم. Маркіджа — воробей.

Мартаба — этажъ, а. مرتبه. Масап — черный, гладкій брусокъ, п. .مسن Mächäpä—шутка, а. مسخره. Mäcлähäт—совъть, а. Марал—время, а. 🖛; марал пішіні полдень, ум маћал — тогда. Марбуба — возлюбленная, а. محبوبه. Mäḥc—кожаные носки а. 👡. Мартал — удивленный. Марфар-носилки для мертвыхъ. Mägig – мечеть a. مسجد. Машор — подпилокъ столярный. Mäшріг—востокъ, а. مش ق. Маштафа-рукомойникъ. машhур—извъстный, а. مشهور. Mä¦äдäн — рудникъ, а. معدن. Ма¦алу(у)м—очевидно, а. معلوم Ма;алу(у)мі — извъстность. Мазалумич-навъстный. Ма¦ані—пъсня, а. т. معنى. **М**а'анічі—пъвецъ. Ма'шуга — возлюбленная, а. معشوقه. Меімун—обезьяна, п. بيمون Міау заран-мяукать. Мізон-тарозу — вѣсы, а. ميزان п. نوازو Міјона — средній п. міім міјончі—посредникъ, п. т. میانجی Міл-деревянная затычка для раны, سيل .прутикъ для мазанія глазъ, а.п.

міна, міно—эмаль, п. مينا Мінбар, мупбар — канедра въ мечети, منبر .a Мінтаh — середи, средина. Minfähin—средній. Мірча́т—муха, ад. мілчак. Міс-ивдь, п. .... Micŕäр—мъдникъ, п. " місмор—гвоздь, а. Міх-гвоздь для подковъ, п. Mihмон—гость, п. ость, Мінионбоз-гостепріниный, п. ميهمانباز Milip — въпчаніе, плата за вънчаніе, калымъ, п. н Міш-выдъланная баранья шкура, میش .п Мішін — выдъланная баранья шкура, т. مشين, ад. мешін. мозу-чернильный оръхъ, п. مازو Мой — май (съ русс.) Моја — капиталь, п. 🔩 🗘 моја — самка верблюда, п. ماده. $Moji\mathbf{z} = \mathbf{m}ohil.$ Мол — имущество, богатство, п. . . моліш—треніе, массажъ п. مالش Молустан — растирать, массажиро-Baть, п. ماليدن Мор—змъй, п. مار Mopä—camra, n. ماده Мораго-корова срв. марато. Морглуч-крыса. Моріна—самка; моріна хеілогі женщина.

Моріун—кобыла, п. ماديان Морт-мартъ (съ рус.) Moh — мъсяцъ, луна п. ماه; моh гүрүфтан-затменіе луны. Mohi — лосось, сёмга, п. واهي Mohia біран — очароваться, любоваться. Моhтü— лунная ночь, п. بالتهم Моч-поцвауй, п. 🖘 Моша-щипцы, т. Ашь Моіз — проповѣдь, а. موعظه Мö—мать, п. مادر; ä мö біран— день рожденія. Модіран — можеть быть, будто. Мöпijäр — родители, предки, п. ماد+پدر Музукончі - музыканть. Мум — воскъ, п. ⊶ Мумін, - тн — восковой. Мундан—оставаться, п. ماندن Мурдол, мурдор — нечистый, скверный, п. مردار, ад. мурдар и мундар. Мурод—цъль, а. مراد Мухтасар — пратность а. هختصر; короче مختصر کلام короче сказать, словомъ. Му-волось, п. ее Мÿгаддас—святой, п. مُقْدَىر Муддат — промежутовъ времени, а. مذت Муж'іпа—муравей, срв. п. مورچه Мулк-подшон—государство, п. ....

يادشاه

Мунаджджім, — астрологь а. мунаджджімі — астрологія.
Мурагтаб — черняла, а. ヴー мурагтабдакін — черняльняца.
Мургу — дремота.

Η,

На-нътъ. Надобо! - нивогда! (соб. да не будеть, п. ابانة نود . Навад — девяносто, п خواد . Навор — подсъдельникъ, п Нарасіра — неспълый, сырой, п. نارسيده Насус-насосъ (сь рус). Нашто — въ выражения: а нашто сабору—рано утромъ, п. بانشان На отриц. частица—не п. 🕓 Набірагор — бъднякъ. Нава — внукъ, п. خوه Нат-десна. نديم . Надім—комикъ шутникъ, а Наздік, назік — близкій; назік рафтан приближаться, подойти, п. نزدیك. Назур—объть, а. نذر. Намгујі-а въдь, знаешь что?

Häp—самецъ, п. خر Наріна-хеілогі— самець, мужчина. Нарм—мягкій, слабый, п. نرم Натіджа-праправнукъ, результать, слъдствіе, а. هجين Hähÿр — лужа, прудъ. На;ал—подкова, а. نعل, ад. нал. Наібакі — блюдце, тарелочка, п. نلبكي Назловитель подвовъ, п. نعلبند На;ляан—поваль п. نعلزن. Неісон — сильные весенніе дождя, ı. نیسان Німа—половина, п. خيمه. .نيمشب . Німашо—полночь, п Німдар-подушка. Німча-тарелка. Hicijä—взаймы, вдолгь п. فسيه

Ніст біран-исчезать.

Ніст сохтан — сдёлать исчезнувшимъ, заставять исчезнуть.

Ніфрін—руготня, брань, п. نفرین. Ніштан—сидъть, п. نشتن.

Нішта - правнукъ.

Ніштагор — съдокъ.

Новба, нёвбат — очередь, а. п. نوبت

ناگله . Ногон-вдругъ, п. ناگله

Ноз—ласка, кокетство, п. نانى; нозім чумтра! Молодецъ! (см. стран. 21 примъч. 16).

Нозу—киска (обращеніе къ кошкѣ) п. نازو

Нолін-большой матрацъ.

Нолінча, ноліча-малый матраць.

Норан, ноһран, нуһоран—класть, ставить, п. نهادن.

Ноф-пупокъ, п. ناف.

Hoxip—стадо рогатаго скота, т. ناخر, ад. нахір.

Нохірчі — пастухъ, ад. нахірчі, ناخرجي

ناچاق .т. йонакод—дорон

Ночобі-нездоровье.

Нојуштан—писать, п. نوشتن.

Нугора — барабанъ, п. نقاره.

Нум—имя, п. نام.

Нун—хльбъ, п. نان.

Нунпулі — деньги на прокориъ, نان يولي

Нухун-ноготь, п. ناخن.

Нў́г — новый, п. خ.

Hÿrбähäр—новинки, обновки, впервые п. ं५ ५.

Нуќар—служитель, п. シジ, ад. нокар.

Нур-свъть, сіяніе, а. نود.

Нушундан—посадить, п. نشاندن.

Нушун—знакъ п. نشان; нушун доран показывать, доказывать.

Нушува - спускъ (съ горы).

Нықра—серебро, а. نقره.

Ныхта — уздечка веревочная ад. нухта نوقته.

Нуборакі см. муборакі.

.نماز . Нүмоз—намазъ, п

Нумуќ—солы п. い。 ; нумуќ сохтан солить.

Нумукдун — солонка, п. نمکدان.

Hvh, нунто-девять, п. ч.

Нура—маслобойка, т. فهره.

0.

Обі—голубой, п. آبى. Обур—достоянство, честь (также обру) п. آبرو. Обурсыз—недостойный, нечестный т. آبروسنر.

Ов—охота, т. أو. Овгуст— Августъ (съ рус.) Овора—праздношатающійся, п. أفاك. Обу, обу—ядъ, т. آفاد. Озор—бользнь, п. آفاد. Озор зарді-желтуха. Озорру — больной, ад. азарлі اناسیا. Озуба, озуга-дорожная провивія, آزوقه 🛭 آزوق T. Озурда сохтан — обезполонть, п. ازردن Оімав, -аг — наперстокъ. Олат, олат - одежда. Олыб-войлочная попона. Омода — аккуратность, омода біран быть аккуратнымъ. Орзу — сильное желаніе, вождельніе, страсть п. آدنو; орзу сохтан вождельть, страстно желать, п. آرزوكودن Оріна —пятница, п. آدينه. Осмун-небо, п. آسمان. Остін—рукавъ, п. آستين. Осуда — успокоеніе, п. آسوده. Осуда біран — успожанваться. .آصول . Торожность, т. آصول Ову-охота, ср. ов.

Охірі---наконецъ. Охірін, охрін—посивдній, п. أخرين. Охіріламр-въ концъ концовъ, а. .اخرالامر Охірумії—послідній, ад. ахірінджі اخرمجي Охунд-проповъдникъ, учитель, п. Охуло — валекъ, скалка TECTO. Охур, охур-ясля, п. آخود. Ohaк — известка, п. أهك, ад. ahak. Ohiл - пожилой, солидный, ад. áhiл. Ohyн—жельзо, п. اهن. Оһунун—жельзный, п. اهنين. Ош—пилавъ, т. آش. Ошкор — славный, хвалимый, п. آشكار Ошно — знакомый, извъстный, п. آشنا Ошпалу-мъдная цъдилка. Ошханзајі-тыквенная каша.

Ошық, ошуқ-пъвець, разсказчикь,

влюбленный, а. алага.

Ö.

(اب вода, п. اب. Одас—омовеніе рукъ, п. آبدست. آبدهی. آبدهی. آبدهای آبرهای ایران ایران ایران ایران آبرهای آبرهای آبرهای ایران ایر

Охі — въдь (въ началъ разсказа),

Охір'—конецъ, а. آخر.

Ојіна—зеркало п. آئينه Ордојуж,-јуж—сито. Оршум—шелкъ, п. ابريشم Осіјо,-jö—мельница, آسيا.

Π.

Палон-войлочная покрышка лошади подъ вьюкъ, ад. пала́н, п. پالان. Палон-навор --- сбруя. Палут — жолудь. Палут дор-дубъ. Палто (съ русс.) пальто. Палуфтан — процъживать f. умпалу-. يالودن п. يالودن Пандж, панджто—пять, п. 六. Пандж шамбі — четвергь, п. . پنجشنبه Панджүм—впятыхъ. Паніжуміі—пятый. Панджуман — пятый. Папух-папаха, шапка, ад. папах. Пар — крыло п. ير; пар куфтан детать. Пара біран – лопаться, п. بارهبودن. Пара-пара сохтан — разръзать на . یاره یاره کردن п. дуски п. Паранда — птица и. برنده. المحتورة . Паргу—гагачій пухъ, п Парундан-заставлять падать, уронить, п. براندن. Парустан—падать, п. يريدن. Парустак—ласточка, п. يرستوك. Пас-ржавчина, ад. пас и парс. Пасын,-үн-ржавый. Пачотні (съ рус.) почетный. Пажмурда — затасканный, прогорывmiä, опустившійся, п. ஜீட்ட

Палуфтан см. палуфтан. Памба—вата, п. پنبه. . پانزده п. ایانزده. Пäндäh — пятнадиать, п. Панджак-пиджакъ (съ рус.) القطرة . Пäнджäpä — окно, п. Панджо, панджото-пятьдесять, п. بنحاه اینیر Папір' — сыръ, п. پنیر Папалак — бабочка, п. پرپرك. Паранда — см. паранда. Парварді гор — творецъ, п. يروردگار. Парваріш — гуляніе, путешествіе, п. چرورش; парваріш доран — воспатывать путешествіемъ. Парда — занавѣсь, п. چرده. Парду-балка, переводина. Парі — повавчера, 3-го дня; п. らり; бонпарі—4-го дня; бен парінон надняхъ, нъсколько дней тому назадъ. Паріто — позавчерашнюю ночь п. پریشب и پریشب Пас--въдь п. پس. Пассабой — послъ завтра, .پسصباح Панлавон—акробатъ, п. پهلوان. Панлі—бокъ, п. چهلو, бүпанліјі около него. Пäḥнäкi—тайно, п. ينهان. Парнун біран — скрываться, танться, ينهانشدن.

Парнун сохтан — скрывать, прятать, π. ينهان كردن Паш-шерсть, п. چشم. Пашмун — раскаянный, кающійся п. يشيمان; пашиун біран—каяться, расканваться. Пашмуні — раскаяніе, п. يشيماني. Пеіванд-хорошей породы (плоды) п. ييوند связь, родство. "يغمبر .Пeiräмбäр — проровъ, п Пеідо біран-появляться, быть вид-بيدا شدن ۱۱. تا بالله Пеімундан—мърить, п. ييمودن. Піjäр — отецъ, п. پدر. الijos—лукъ, п. پياز Піндж—замазка. آیر .Пір—старый, п Піразан—старуха, п. إيبرونزن. Пірахуд (съ рус.) пароходъ. . بيراد .Пірор—вапрошлый годъ, п. بيراد Пірорінтар—въ 3-мъ году. Пітаво—часть одежды вродъ подтяжекъ, ад. патава. ∏ih —cano, п. هيي. Піч-(съ рус.) печь; піч вонорантопить печь. Піш — выгнаніе. السنس полдень п. پیشین. Пішкаш—подарокъ, п. إيشكش. Пішсар—затылокъ. Пішт бастан — довърять, полагаться на что нб. п. يشت بستن Пішта кардан — прогонять. Плів — гной въ глазу.

Поднус (съ рус.) подносъ. Подшон—парь, п. هاشاني. یادشاهی .Подшоhi—царствіе, п. پادشاهی Поі сохтан-дълить. یاك . Пок-чистою, святою, п. Покі—чистота, п. ياكى. المناعة Покіза — чистый, почище, п. پاکيزه. . يائيز .Поріз—осень, п Пор — прошлый годъ; у пор въ прош-يار . ломъ году, п. پار. ياچه . Поча — ножка п ياى. Hora, п. ياي. Поідо доран — показываться, ср. пеідо. Појундан — останавливать, ставить. Појустан — останавливаться, начи-Нать, п. אויייט. ІІсо, пусо—назадъ п. پسي. Пур-полный, п. 矣; пур-сохтаннаполнять. Пурхус-какой то звърокъ. $\Pi y co = \pi co.$ Пут-пудъ (съ рус.) . چوشش . Пушіш — одъяніе п Пушт-почта (съ рус). Пуштун—вымя коровы, п. پستان Пушхуна — почтовая станція, п. يستخانه . پول Пул—деньги, п. پول Пусіран—гинть, п. پوسیدن. Пўсіра—гнилой, п. چوسيده. يوست Пўст—шкура, п. يوست ـ چوستين . Пўстін — шуба, п Пустін духтан — ремесло мъховщика, скорняжество.

Пусундап—гномть, п. پوسانيدن Пуф —дуновеніе; пуф сохтан дуть п. پغاردن Пуч—пустяки, вздоръ, ничтожество п. چوچ, пуч біран—уничтожаться. Путо—впередъ, п. چيش, ä путо спереди, раньте; ба пто—передъ, впереди.

P.

Paŕ—жила, п. رگ Расан-веревка, п. رسن. Расіран — дойти, достигнуть, п. رسيدن. Расіра—спѣлый, п. رسيده. Расіратор — встръчный. Расундан—доставить, п. رساندن. Ран – дорога, п. اله. Pahripop—прохожій, п. راهگدر. Рафтан-идти, пойти п. رفتن. Päббі — божій, а. رَبِّي. رنگ Рäнт—цвѣть, п. رنگ. Расул — посланникъ, пророкъ, а. .رسول Рафія и рафіг-товарищъ, ад. ра-رفيق .φix, a Ра́рм—милость, а. с Ранилу—шилостивый, т. رحملي. Ранисти — безжалостный, т. رحم سنز. Разі(т) — довольный, согласный, а. راضي Рост—правый, правда, п. راست.

Рості — правдивость, истина, п. Роḥат—покой, а. الحة. Ројустан-выть, f. міројум. Ру—лицо, страница книги, п. دوی; ру ба завар — вверхъ; ру ба вір внизъ; ба ру хорі на землъ. Руђан—масло, п. روغن. Ружундан — сыпать. بروز . Руз—день, п Руза-пость, п. دون Рузі—дневная пища, п. دوذی. .روده Руру—кишка, п. Руфтан—мести, подметать, п. دوفنن. Рух-нарядъ; рух доран-наряжаться. وها شدن . Рућо біран — опускаться, п. رها Руно доран — опускать, п. رها کردن. Рÿh—душа (человѣка), а. روح. Руђулло-Св. Духъ, Іисусъ Хриcтосъ, a. الله. Рыз-следь, ве рызі-вследь занимъ.

Рысђат—позволеніе, а. رخصة. Рысмун—ниточка, п. ريسمان. Рыхтан, рухтан— сыпаться, п. ريختن. Рыча—рѣчка, п. رودچه. Рыш—борода, п. ريش. Рышг — гнидь въ волосахъ, п. فرشك.
Рышнојі — свътъ, п. دوشنادی.
Рышта — нитка, п. دوشن.
Рыштн — свътлый, п. دوشنی.
Рышчн — свътлый, п. دوشنی.
Руша — корешокъ, п. دیشه.

C.

Ca-cm. cä m căto. Сабр — терпъніе, а. صبر; себр сохтан-поджидать молча. Сабрлу—терпѣливый, т. صبرلی. Сабурру—терпъливый. Сабдуш-подруга невъсты, ад. сабдуш — шаферъ. Сабрі – лучшій сафьянъ изъ лоша-رصاغرى . диной спинной кожи, т. Сађыз — жвачка, т. ساقر ад. саqqis. صد . Сад, сатто—сто, п. Сад-сад или сатто-сатто-по сту. Саджаг-треножникъ для котла. Салом-поклонъ, а. سكلام Саломат — здоровье, благополучіе, . سلامت Саломатбоші — прощаніе, пожеланіе эдоровья, п. بسلامت باش. Сан част. въ буд. вр.; санбіјопридеть. رسنگ . Санѓ-камень, п Сандуг-сундукъ, а. صندوق, ад. сандых. Сапов (съ рус.) сапотъ. Сарафан — салфетка.

Сарроф-ивняла, банкиръ, а. صرّاف. Сасад-триста, п. офи и наши. Сатул—строка, а. سطر. Сахт-твердый, п. Сахті—твердость, п. سختى. Сазі—сильное стараніе, рвеніе, а. .سعی Са, сато-три, п. .... Сабаб — причина, а. بسبب; бен сабаб — по этой причинъ, поэтому. Сабат — большая корзинка, сапетка, ад. сабад и сабат. Сабз—зеленый п. سبز. Cäбзä—трава, п. سبزه. Сабор — утро, завтра утромъ, а. .صباح Сабу—кувшинъ, п. سبو. Cäŕ—cobara, п. سگ. Саггат — скупой. Сагла — собачка. Садађа — милостыня, а. مدقه. Сајіман — третій. Cajinfi—tpetin. Сајімін-третій.

Сајов, — форма т. سياف, ад. сајах. Сајора — планета, а. سياره. Само — небо, а. سماء. Сандалі — стуль, п. صندلی. Санджар — булавка, т. عباق ад.

Сар—голова, т. ....; бүсар—на, надъ; бүсарнам - другъ на друга, вповалку; бүсара чор—изъ-за, ради; сар анджом сохтап—распорядиться, раздобыть; сар гүрүфтан—выслъживать; сар заран—кланяться.

Сарборі— верхняя кладь, п. سرباری.

Сарбун—прыша, سر + بام. Сарѓін—навозъ, п. سرگین. Саргуфт—начало слова, рѣчи.

Сард—холодный, угрюмый, сердитый, п. سرد.

Сäрдор—намъстникъ, п. سردار. Сäрдора—по̀лка.

Сардуші—накипь, п. سردوشى.

Сариоја—капиталъ, п. سرمایه.

Сармусођ — чеснокъ, ад. сарімсах, т. صارمساق.

Сар-поча — голова и ножки животнаго, ад. калла-пача.

Сарсуз-глупый.

Сарһад—граница, п. سرحد.

Сарчін — бритва.

Сархуш — пьяница, п. т. سرخوش.

Саршангумі — время захода солнца, сумерки.

Сас-голосъ, звукъ, шумъ, крикъ, ад. сас ....

Саф сохтан — ошибаться, п.

Сафар—равъ (отъ ар. سَفَرْ) ад. сафар.

Санант — кувшинъ мъдный большой, т. ал. санак.

Сани-страхъ, п. ре...

Cähät, cäłät—qacz, a. "Elw.

Сашамбі—вторникъ, п. سهشنبه

Са;бун-мыло, а. صابون.

Сеір—гульба, кутежъ, а. سير.

Сејођат-прогулка, а. "-ш.

Сі, сіто—тридцать, п. ......

Сі—яблоко, п. ....

Сідор-яблоня.

Сіјару—безсовъстный, п. سيه رو.

Сijäh—черный, п. سیاه.

Сіла— мѣра зерна около 10 батмановъ.

Сілапча — большой тазъ, ад. сілапча.

Сімідж—скупой, а. Е.....

Сімовар — самоваръ.

Сіна — грудь, п. ч.......

Сінабанд—нагрудникъ у лошади, п.

Сінні—блюдо, п. سينى.

Сінао-купанье.

Сіпсо назадъ.

Сір—сытый, п. سير; сір ноһран насыщать.

5

Сір—чесновъ, سيرى. Сірі—сытость, п. سيرى. Сірк—цврвъ (съ русс). Сіс—крупный песовъ. Сіфат — физіономія, а. صفت, ад. сіфат.

Січон, сучон—мышь, т. صيچان, ад. сычан.

Соб—здоровый, т. еі—, ад. саб. Собі—здоровье. Собун—метель, вихрь. Содыб—святой, върный, а. еі—. Содій—сковорода, т. п. еі—. Соді—тінь, п. міш. Сол-годь, п. іш. Солтарії ё—въ 3-мъ будущемъ году. Соніјё—секунда, а. мій. Сохтан—дълать, п. еі—. Сохтаї ор—дъятель. Софат—часы, а. п. еі—. Софат—часы, а. п. еі—. Софатсоз—часовщикъ, п. еі—.

Соруб — хозяинъ, господинъ, а.

Сопрат --- подарокъ, ад. совчат, т.

بسوقات

Спін, супін—бълый п. سپيد. Спіпита—спичка (съ рус.). Субоі—холостой, ад. субаі. Сузундан—сожигать, зажигать, н.

Cy10-Alipa, II. well = well-Сумоб-пислота въ видъ порошка, прибавляемая къ пищъ, т. سماق, ад. сумах. Сурат—изображеніе, а. صورة. Суро — извъстіе, а. صوراق, ад. сара ў; суроб вајуфтан — спрашивать извъстія. Сурофі— перила. Сухтан-горъть, п. سوختن. Су́к—легвій, п. с.... Сурі-стадо овецъ, отара, ад. сурі, سوری T. Сурбат—равговоръ, а. ——. Сыр—тайна, секреть, а. سر; сыр доран-довърять тайну. Сырга—серьга (съ рус.) Сыхан — слово, п. سخن, сыхан доран-объщать, сыхан на сохтан-не противоръчить. Сүз — безъ, т. سز. Статсчі — следователь (съ рус.). Сурма—сюрьма (краска), ад. сурма, .سرمه ال Сурка-уксусь, п. سركه, ад. сірка. Суст-вялый, п. -----Суфра — скатерть, столь объденный п. سفره, ад. сўфра. Суфто—начало, т. النفس (оть ар. راستفتاح). Стчоілт — крыса, т. صیچان.

T.

Та, та, то-до, п. С. Табаб — деревянный подносъ, п. طبق. Тар — капель, течь; тар сохтан, іморан-капать, протекать. Такор — въсъ = 50 батмановъ или طغار п. طغار. Таджбанд — поясъ. .طنبور . Tambyp-appa, a Tamoky-Tabarb, II. יنباكو. Тамощо сохтан-смотръть на зръ-تماشاكردن лище, п. Тан-до (при глаголъ). Тануш или дануш-знакомый, ад. таніш. Тапанджа (ча) пистолетъ, п. طبنچه. Тапмаджа-загадка, ад. тапмаджа, تايماچه ۲. Тар-мокрый, п. قر. Тара-взваръ изъ растеній (кушанье). Tapi— мокрота, п. نوی Тахмінан — приблизительно, а. إنخمينا. Тахт—диванъ, п. نخت. Тахтабіті—плопъ, т. تخته بني. Тахта-доска, полка, п. ": Тахыл - хльбъ въ поль, ад. та-IHI.

Ташт — тазъ металлическій а. п.

طشت

Тазді-поспъшность, тазді сохтанспъшить. Та¦ріф доран—хвалить, п. نعریف کردن Табақа-этажъ дома, десть бумаги, . طبقه Табіб-докторъ, врачъ, а. طبيب. Täбire— доколь, п. сыр. Тавагу; о сохтан-просить, умолять. Таваккул—сразу, на удачу, а. توكل Таваккулі - смълость, рискъ. Тавар — топоръ, п. تبر ه تور. Täräpŕ—градъ, п. نگرگ Така-опора, така доран - опираться. Так-так—ръдко, ад. так-так, ப்ப்: Такі— лишь бы только. Такіја доран-угощать, давать на чай. Тала-силки, западня. Тама; — жадность, корысть, жела-Hie, a. طمع. Тамбал—лънтяй, п. نذبل. Таміс-чистый, п. نميز. Tämici—чистота, п. نميزى. Тан—твло, п. تن. Танѓ — тъсный, п. ப்; бу танг вордан --- досаждать, надобдать. Тангі—твснота, п. ننگی. Танур-печь для хльба, п. ننور. Тана-куча, холмъ, п. 👟.

Тараф — сторона, партія а. طرف Тараф гуруфтан, доштан — держать сторону чью лябо.

 Täpŕ сохтан — отвыкать, п.

 ندككردن (?)

Täpoav—въсы, п. نوازو.

Тарс—страхъ, боязнь, п. ترس

Тарсатін — трусливый.

Тарсіран—бояться, п. ترسيدن.

Тарсундан — испугать, п. ترساندن

Täcäi—ермолка.

Tähäp, тähр — образъ, положеніе, фамадъ (дома) а. طود, hiч тähpi ні--ничего нельзя, нътъ возможности.

Тäḥл--горькій п. تانخ.

Тарлай-горькое растеніе.

Тарлі--горечь, п. ناخى.

Таћно-единственный, одиновій п.

таклі панно — одинъ одинешенекъ п. نكنتها

Ташна — жаждущій, п. نشنه.

Ташнаі'і—жажда п. نشنگی

Ташта — деревянное корыто или дотокъ для тъста.

Таіджда: уб сохтан — удивляться, п.

Те-лихорадка, п. نب.

Тіж — острый, п. نين, тіж сохтан— острить, точить.

Tikä- rycorъ, п. 45°.

Тімсол—-пословица, а. نمثال:

Тір--балка, свая, п. نير.

Tipioń—oпiyшъ, п. نرياك.

Тіні—пустой, п. تهى.

Тіша — столярный инструменть вродь сьчки, н. نيث.

То-см. та.

Тоб доран — претерпѣвать, п.

Тобча—полка, полочка, ад. тахча, п. طاقچه

Тоджір-- коммерсанть, а. ناجر.

Тор-гитара, п. שור.

Торік— темный, п. ناریك

Торіх—льтосчисленіе, а. تاریخ

Тосіран — задыхаться, душиться.

Тосундан — душить, удушать.

Тоха-вътвь, сукъ.

То-очагь, дымовая труба, п. ناب

То доран — раскаливать (жельзо), науськивать, натравливать.

Тöвÿндан—подпалить, п. تاباندن.

Тојустан — подпалиться, закуриться, подгоръть.

Тöjүш—свётлость, сила чего нб., п. تابش, тöjүш чум ман рафтä—сила глазъ моихъ прошла.

Тракустан см. туракустан.

Тракундан-см. түракундан.

Тувора-переметная сума.

Тугга — ремень съ бляхами, наборный поясъ.

Тур-лобъ.

Туз-пыль, т. توز, ад. тоз.

Тулуқ — кожаный мёшокъ, ад. тулух.

Тумодж—сафьянъ, п. نيماج.

Тумор — свертокъ (бумаги) п. خومار; тумор сохтан — чистить лошадь скребкомъ.

Туп—пушка, т. وپ , ад. топ. Тупуқ—пятка, т. طويوق, ад. топух. Тупуз—деревянный или жельзный молотовъ съ круглымъ набалдачникомъ, т. طويون, ад. топпуз.

Тур—вуаль, тюль, сътка, неводъ, т. يور.

Туруп—ръдька, т. طروب. Турчі—рыбакъ, т. ثورچى. Туфон—буря, потопъ, а. طوفان. Тухмор—булава, дубина, т. ثوقماق. Тукун— лавка, духанъ, حكان ад. тукан.

Тулкі — лиса, т. نلكو, ад. тулкі.

Тута́ см. дуда́ , ад. тута́ в.

Тутігуш—попугай, т. نف .

Туф—плевокъ, п. نف .

Туфа́ні—ружье, п. نفن .

Ты, тү—ты, п. э .

Тум торік—очень темный.

Тума́н—туманъ=3 рубля и 10 р.,

ад. туман, п. نومان .

Түрак, трак—щель, трещина, п.

Туракундан— заставлять треснуть, трескать п. تركانيدن:

Туракустан—трескаться, допаться, п. نرکیدن.

Түрші— вислота, кислая приправа, п. ترشي:

У.

Узѓа—чужой, ад. озга اوزگه Улдуз—звъзда, т. ييلدن и يولدن и ييلدن и ييلدن и ييلدن и يولدن . Ад. улдуз.
Умрузлыб—на сегодня, т. п. امروزلق. Ун—тоть, п. اآ.
Ун—тоть, п. اأنجا поръ, п. انتقدر . النجاء . النجاء . المتادى . Усто—мастеръ, п. الستادى . Усторан—покупать, брать, получать, п. ستادى , повел. бустун—возьми.

Устулун — кость, п. استخوان.
Устухун — кость, п. استخوان.
Устуўўт—перець, т. اود., ад. іссі-от = іссот.
Ух нян уы — стрыла, т. قا, ад. ох; ух шундан — стрылать.
Уфторан, уфдоран — падать, касаться, постарыть, произойти, случаться, п. افتادن.

Ушгула—школа (съ русс.) Ушон—въ прошлую ночь.

Ϋ.

У—онъ, п. او. Уджуз— дешевый, т. اوجوز, ад. Уджуз. Уза́т— сердцевина плода. Узбоші—старшина, т. يوزباشي.

 Узгі заран — плыть.

 Уздан — своевольный, бегь.

 Урдаг — утка, т. وردك.

 Уфуг — горизонть, заря, а. فق.

 Уша — льсь.

٧.

 $\Upsilon = \delta v$.

Ушкоб—шкафъ (съ русс.)

Φ,

Фађур, фагір'—бъднявъ, а. فقير. Фалурі, фагірі—бъдность, п. فقيرى. Фанар — фонарь. Фанд іморан — обморочить. Фандтір'—хитрый, п. فندگير ад. фäтгiр. Фардо—завтра, п. فردا Фарзанд — дъти, потомство, п. فرزند. Фарішта — ангель, п. فرشته. . فرمان . Фармон—фирманъ, п Фаробат – спокойный, а. فراغت Фаробат сохтая — тушить. فراموشي . Фаромуші—забвеніе, п Фаромуш сохтан-забывать, п. فراموش كردن Фани—понятіе, сивкалка, а. 🖦 фаничстан—понимать, п. فهمیدن Фаіла — рабочій, поденщикъ, ад. фаһла а. فعله.
Фікір'—дума, а. فكر.
фікір сохтан - полагать, думать.
Фікордан—разсыпать, развьючить, п. فروكردن.
Філон—слонъ, п. فيل и المبيد.
Філон—такой-то, а. فلانكس.
Фінджон—чашечка, п. فنجان.
Фірморан—слъзать, сходить внизъ, п. فرودآ مدن.
Фірморан— приказывать, заказывать.

فريبدادن

Фірмундајі — обманъ, п. فريبندگي

Фірні—каша изъ риса, молока и сахара, ад. фіріні.
Фірсат—удобное время, удобный случай, а. فرصة.
Фіруза—бирюза, п. فيروزه.
Фіт—свисть п. فوت , фіт заран—свистать.
Фітво— приговоръ, постановленіе, а. فتوى.
Фітіл фитиль, а. فتوى.
Фітна фитиль, а. فتية, ад. пілта.
Фітна—раздоръ, а.

Фічарундан-разорить, разрушить.

π. فتنهگر

Фол — искусственное яйцо, подкладываемое для насёдки. Фол — гаданіе, п. الله, фол вокардан — гадать, ворожить. Фолчі — колдунья, т. فالخ. Фрай, фурай — широкій, п. فروختن. Фурухтан — продавать, п. فروختن. Фурухта́гор — продавець. Фулфул — перець, п. فلفل. Фыргіні — сопли. Фунду — мелкій орёхъ, п. فندن. ад. фіндых. Фурсоран — посылать, отпровлять, п. فرستادن.

X,

Халаф-достойный сынъ, а. خلف. .خاق . Халг—народъ, а خلایق . Халојі — народъ, а Хамуза — дыня. Xanga — curbxъ, n خنده. Хандундан — заставить смъяться, смѣшить, п. خنداندن Хандустан — смѣяться, п. خندیدن Хардж — харчи, расходъ, а. خرج; хардж сохтан — расходовать. Хар, хар—осель, п. خر. Харі-глупость осла. Хароб, хароб — дурной, плохой, а. خراب; хароб сохтан—портить. Харобі, харобі — разрушеніе, п. خرابي. خرچنگ Харча́г—ракъ, п

Хаст-густой. Хашіл — кушанье вроді: капи съ Хабар — извъстіе, а. جُر, хабар біран - проснуться, хабар вајуфтан — спрашивать, хабар доран извъщать. Хабардор — извъщеніе, п. خبردار. Хабарстз — нечаянию, враспиохъ, т. خبرسز. Хіджолат кашіран—стыдиться, п. ه. خجالت . Хазіна — казна, а. خزينه. XäilBäT-TaHHi, a. خلوت. Ханджал—кынжаль, п. خنجلر. Хара-кучка. Харı ўш—вляць, п. خرگوش.

Харджі—расходныя деньги, а. -. n. خرجی

Хармон—токъ, гумно, п. خرمن. Хеілі—очень, нъсколько п. خيلي. Хеілогі — персона, личность, суще-CTBO.

Хеір—польза, барышъ, а. خير. Хеір!—нъть! п. خير, ад. хејер. Хеірот — поминки, тризпа, благостыня, а. خيرات.

Хеіроті—поминальный.

Херрү—полезный, т. خيركى.

Хіјол — предположеніе, а. خيال, хіјол сохтан - полагать, предполагать, думать.

Хіјаф-лопатка деревянная.

Xijop—огурецъ, п. خیار.

Хілос—спасеніе, а. خلاص, хілос сохтан -- спасать, хілос біран -спастись.

Хінгол-клецки изъ тъста, п. ад. خنگال.

Хіній—холодный, п. خنك.

Хінікі—холодъ, п. خُنْكى

Xim-coxa.

Хішт́—сужой, голая (земля), خشك

Хішті, хішкі—суша.

Хо-сонъ, п. خواب.

Хоја карк — яйцо, п. خایه.

Хок-земля, почва, прахъ, п. خاك.

Хоќандоз—совокъ, п. خاكانداز.

Хокістарі — съропепельный, .خا**کست**ری

خال п нтно, п. اخال.

Хола — тетка по матери, خاله

Холін — большой коверъ, п. فالى.

Холіча — малый коверъ, п. قالى چە. خالق . Холуг – творецъ, а

Хон — ханъ, п. т. خان.

Хонанда, хонанда — пъвецъ, خواننده

Хордагор-кушающій, тдокъ.

Хордан—всть, خوردسن.

Хордані—съвдобное, п. خوردنى.

Хорі — поль земляной, суша, п. قوري.

خارش . Xopim—чесотка, п

Хорт — бълый, грубый брусовъ.

Хорундан — кормить, давать тсть.

.خوراندن _{.II}

Хос — настоящій, натуральный, ه. خاص

Хостан — просить, хотъть, желать, . خواستن n.

Хостаї — желаніе.

Хотыр — прихоть, угожденіе, а. خاطر, хотыр доштан—держать въ милости, цънить, жаловать.

Хоч-престь, тузъ, п. خاچ.

Хочамаз - грецвій орбхъ.

Хошхош-макъ, п. شخشخ.

Хöamaäinöi—anctь, п. كاجى ليلك, لقلق

Хуб-хорошій, п. خوب.

Хувар — сестра, п. خواهر.

Хуваргіл — подруга.

Хуварзара — племянникъ или плежиница по сестръ, п. خواهر زاده. Ху́т—свинья, п. خوك. Худо — Богъ, п. خدا худо ту — Богъ дасть; ті худо — ради Бога. Хуі сохтан — бъснться, сумасшествовать, п. خوی. Хум — непрожаренный, простякъ, смирный. п. خام. Хун кровь, п. خون. Хуна-домъ, п. خانه. Хунадорун — домашніе. Хуне валанд — паутина. Хундан — читать, учиться, пъть, п. .خواندن Хуні—кровникъ, п. خوني. Хуніштрун-симпатичный, пріятный. Хуно — похожій, подобный; ба ас хуно і — онъ похожъ на лошадь. Хурок—пища, п. خوراك Хурус—пътухъ, п. خروس.

Хута біран-привыкать; хута сохтан-пріучать. خوش пріятный, п. خوش. Хушбахті—счастье, п. خوش بختی, хуш біран-успоконться. Хушбу—благоуханіе, п. خوشبو Хыр — туча, туманъ. Хырда, хурда-мелкій, мелочь, п. .خرده Хырд сохтан—ломать, п. خوردکردن. Хыштан, хүштан, хіштан — самъ, .خویشنن . ۱۱ Хум-глиняный сосудъ, п. -Хурді — печаль, уничиженіе. Хурджін — сума переметная, п. خرجين. Хүрс—медвѣдь, п. خرس. Хурш-первое молоко послѣ родовъ коровы.

hазор—тысяча, п. هنانی. hамбозі—подруга, п. همبازی. hамвозі— товарящъ по игрѣ, п. همبازی. hамран и häмрäh—спутникъ, товарищъ, п. همان. hаф, hафто—семь, п. هغت. hафдіа—рукомойникъ.

Хусундан-заставить спать, усы-

тить, п. خسبانیدن

hафдод, hафтод — семьдесять, п. هغتادی.
hафт(у)мін—седьмой, مغتبین.
hä (част.) — все, всего, только, п. ه.
häбуjäpä, häбijäpä—сразу.
häвä-джува —ртуть, п. جيوه.
häвäңт—ступка, п. هُونَگ.

Хусіран—спать, т. خسبيدن.

Хусундан см. хусундан.

h.

häво, hаво —воздухъ, а. هوا. häват—правда (нарѣчіе) (отъ араб. حقیقت).

häikäл — молитва (въ коробочкѣ), талисманъ, а. هيكل.

häлäм—пока, все еще, ад. häлäм и häллäм.

häлäміш—еще теперь. häлбäт—конечно, а. パーパー häлокі — взнуренной, усталый, а.

наміјош—сверстникъ.

намінкі—какъ только, едва.

наміна—всегда, п. фам.

намор—ровный, п. марі.

наморі—равнина, п. фам.

наморі—равнина, п. фам.

намсоја—сосъдъ, п. фам.

нангар—кузнецъ, п. байствіе, стараніе, а.

häpärät сохтан — дъйствовать п.

häрвäхт—всегда, ад. häрвахт, п.

häproh—если, въ случав, разъ (что), п. هرگاه.

һардутојі – оба, п. هردو.

häрдүмі — оба.

häpi—да.

häpijä – ну-ка!

häрке — когда.

häpкі—всякій, каждый, п. «С».

häppyзін ежедневный, п. هرروزی. häp cäḥäті—ежечасно, п. هرساعتی. häpcoлін, hapcoлін—ежегодный, п.

һарчанд — хотя, п. هرچند.

häр чілам бошу—что бы то нибыло.

häршöїн—еженочный, п. هرشبی.

häў—тоть са**мый**.

hāфта — недвля, п. 🎎; hāфтаhāфта — по недвлв.

häчініга-иначе.

häчінін — такъ, воть этакъ, п. همچنین.

hачунун, hачунун—также, такой же (какъ прежде), п. همچنان.

häштод,-то — восемьдесять, п.

hезім (hä + ізім) вотъ сейчась, теперь. hei сохтан — понукать.

hіч—ничто, ничего, п. дав.

hічкас—никто п. سيج كس.

hiч на бошу—что бы то ни было, по крайней мъръ, п. هيچ نباشد hiч чiji ні—ничего нътъ.

hіччу—ничто.

hіштан— пускать, оставить, п. هشتن, f. мі hлум.

hов!--зовъ (междом.).

homiн—льто, п. هامين.

hoo!-то есть (т. е.)

hосунд — легкій, нетрудный, ад. асанд п. آسان.

hочар — влючъ (отъ замка), ад. أچار т. الجمه أ

hyp—горбъ. hyppy—горбатый. hÿдhÿд—удодъ, а. п. هُدهدُ hÿнäp—отвага, п. هنر لی. hÿнäppy—отважный, т. هنرلی. ныр - косой. нырта-нырта — хохоть (звукоподр.). нунар — см. нунар. нура заран — поднимать вопль, вопить.

h.

hабіб—влюбленный, а. ———. har—правда, возмездіе, а. حق. hад—исходъ, основаніе, а. حد; hад ты ні—ты не смѣешь. haз—наслажденіе, а. 🛶. haкім—врачъ, а. حكيم. hал—состояніе, здоровье, a. J-. hалга — желъзное кольцо, п. -а. hалол — годный въ пищу, чистый, имущество честно нажитов, а. Ј hалолі—чистота, примиреніе, прошеніе. السز . hалсүз—нездоровый, т. حالسز. hалсузі — нездоровье. أحمام . фамум — баня, а hаруи-нечестно нажитое, а. حرام. hарумзода — сынъ нечестнаго, лука-حرامزاده п. حرامزاده hатто —даже, а. حتى. häвÿз, haвvз — бассейнъ, а. حوض hägtö—см. hatto. hазраті зісо—Інсусь. ḥäjoт —дворъ, а. حياط. häлicä — кушанье изъ пшеницы, мяса, масла и сахара, а. п. т. .هريسه

häрба — гивыливость, разсерженность; рарба іморан—сердиться. hарсін — сердитый. hacip'—poroma, a. حصير. hасурат — тоска, стремленіе чему нб. а. حسرت; häcrpät ќашіран -- тосковать по ч. нб. ḥämö—отрицаніе, а. اشاهـ. hашо заран — отрицать heiвун—животное, а. حيوان. heiнä—хна (прасва), а. نخف. hісоб—счеть, число, а. ———. höджäт—нужда, а. حاجة. hолат-положеніе, состояніе, а. п. حالت höл—состояніе, бѣда (?), а. JЬ. hосіл — производство, а. حاصل; **hocia** сохтан — удовлетворять (просьбу), добывать что нб. изъ чего нибудь. باجى п. حاجى п. حاجى. höзүр—готовый, а. حاضر. höчä — столбъ. hўкм—власть, а. حكم. hүкмат-медицына, а. حكمة

Ч.

Чаггол—maraль, п. شفال. Чакіріа—саранча, т. چکرگه Чан—сколько, п. چند, бүчан—за CROMBRO. Чанта—шерстяная сума, т. چاننه. Чанто — сколько. Чапар — плетень, изгородь, п. چپر. Чапархуна-почтовая станція, п. .چاپارخانه Чапгун—набъгъ. Чапундан — пускать бъжать лошадь, грабить, дёлить попаламъ, п. .ڄاپيدن Чапустан — скакать (про лошадь). Чарх-колесо, п. چرخ. Чарх фалак-природа, вселенная, π. چرخفلك Чархундан — перевертывать, пере-چرخاندن . катывать, п لچاكوچ . Чäкіш—молотокъ, т. چاكوچ. Чäичä—большая ложка, балалайка, . چمچه .T Чанчі—рухлядь, домашнія вещи. Чäнгäдä – сколько. Чант-когти, музыкальный инструменть; п. چنگر; чäнŕ зäран схватывать когтями. Чäнŕол, чäнджол—вилка, п. چنگال. Чäп—лѣвый, п. چچ. Чапіл—львша.

Чар-кожа, п. چرې.

Чарра — въ выраженія: је чарра одинъ разъ, единожды (отъ араб. .(pasa كُرَّة Чарундан — пасти (овецъ), п. چراندن. Чарустан — пастись, п. چریدن. Чатін—трудный, п. چتن. Чатіні — трудность, затрудненіе, неудобство. Чар-соръ. Чартн — сорный, грязный. Чачі — козленокъ. ¶i=qv—qтò, п. ♦ې. Чі=кі—что (союзъ), п. «. Чін (кін) въ выраженіи: а чін сабору — рано утроиъ. Чіна— верна, птичій кориъ, п. جينه Чіндорі-тополь. Чіні — фарфоровая посуда, п. چينى. Чінін—такъ, таковъ, п. چنین. Чіп, (куп)—большой глиняный сосудъ. Чіран—брить, п. چیدن, f. мі чінум. Чіріш — родъ растительнаго клея, ад. чiрiш, چریش. Чіроқ — свътильникъ, и. چرانے. بجراغدان ,Чіробдун—подсвъчникъ Чіт—ситецъ, п. چیپ. Чіча́г — бутонъ, почка, т. 🚓. Чобагірд (джоба́гірд) — кругомъ. ЧоБ—здоровый, толстый, т. چاق.

Чодыр—шатеръ, п. چادر. Чодура—ситець прашеный, چادره. . چای п. Чай, п. چای. جال .п. معهم полодезь, п. اچـ Чола—ямка, углубленіе, п. چاله. Чом-порогъ. چار . Чор-четыре, п. چار. Чора — возможность, способъ, п. جاره. Чоргул — квадрать, ад. чаргул, . جهارگل II. Чордоб — хатка, шалашъ. Чорім, чорум-вчетвертыхъ. Чоріман—четвертый. Чорімін-четвертый. Чорумії—четвертый. Чорпојі — вровать, п. حارب یه حهاريايه Чорхоча — крестообразный. Чорчу—носилки, п. چارچوب. Чоршамбі—середа, п. چهارشنبه. Чоршо — женское покрывало на весь рость, п. چادرشب. Чотгону-женскій архадукъ. Чоч' — прасивый. Чочі—прасота. Чоти — вожать богомольцевь, раз-چاوش . сыльный при старшинь, т.

Чубоб — палочка, тросточка, т.

.چوبوق

Нубон-пастухъ овецъ, ад. чобан, . جوبان Чукул'-предатель, влеветникь, ад. بجوغل т. بجوغل Чулла-очагъ. يجوللق . Чулоқ — калъка, т Чурнол-замысель, проекть; чурнол дакардан — замыслить. Чурт — щоты, ад. чортка. Чутгу-головной женскій платокъ. Чухо-чуха, черкесска, т. چوقه. Чў—палка, п. جوب. Чуна — подбородокъ, п. چانه. Чура (кура) вадоран—собирать. Чых-кашель, чых сохтан - каш-JATE. Чv?—что, п. 🚓, чvтапр—какъ? Чубура, чуджура—какимъ образомъ, Rakb? II. جه جور. Чубындыр,-дур-буравь (раст.) т. چوغندر π. ا برو . Чүдү—тыква, п Чувам — какимъ образомъ? Чүл, чүлто—сорокъ, п. الجي, چل. Чүм-глазъ, п. چشم. Чтп-хворостъ. Чуртма-щелчокъ, чуртма заранщелкать пальцами. Чуший — источникъ, фонтанъ, п.

Ш.

Шаббош-расточительность. Шагга-половина (туши), рукавъ ръки; п. чёй; шагга заран—дътить пополамъ, п. شقه کردن. .شلوار .п. шальвары, п. شلوار Шап-шап — шопотъ. Шапта (съ русс.) шапка. Шаст, шастто — шестьдесять, п. بشصت Шафтолу — персикъ, п. سفتالو. Шак-сомньніе, а. 些治; шак сохтан—сомнъваться, п. شك كردن. Шала-ноша, бремя, ад. шала. Шамбі—суббота, п. شنبه Ша;м—свъчка, а. شمع. Шазидун-подсвъчникь, ад. шамдан, п. شمعدان. Шаріф — авторитетный, почетный, ِسريف a. Шари—стыдъ, п. شرم. Шарманда біран — стыдиться, п. شرمنده شدن Шäроб—вино, а. شراب. Шафа́г—лучъ, заря, а. شفق. Шафт — кривой, криво, косо, п. شفت Шафті-невърность, лукавство. Шанангум, шангум — вечеромъ, شب هنگام .п. оидрон Шähр—городъ, п. شهر. Шаhр—стыдъ = шарм. Шапр іморан устыниться.

النشش . Шаш, шашто—шесть, п Шäшт(v)мін – шестой, ششمین. Шашчигі-шестой. Ше-рубашка. Шеітун—сатана, а. شيطان. Шібріт-штиблеты (съ русс). Шікаст біран — обанкрутиться. Шікаст сохтан— сломать, п. شکستن. Шіллоқ--прыжокъ, шіллоқ вашундан-прыгать. Шімол— съверъ, а. شمال. Шімшір'—сабля, п. شمشير. Шініран—слышать, п. شنيدن. Шіраво-рисовая каша на молокъ. شير . Шір'— молоко, п Шір'—левъ, п. شير. Шіріштан-давить, топтать. Шірт-жидкій. Шіт-безсольный. шіш—легкія, п. شش. Шопар-летучая мышь, ад. шоупар .شبیره . Шорі—радость, п شادی. Шоріна— четвергь, (шо + оріна). Шох—рогь, п. خاش. Шохлу-рогатый. Шоh—шахъ, п. شاه. Шонзода—наслъдникъ, п. شاهزاده Шонід — свидътель, доля мельника за помолъа. شاهد. Шопіді — свидътельство. Шовнішін—столица, п. شاهنشين.

Шо - ночь, п. 中心.
Шогурд—ученикъ, п. かが.
Шойнаруз—сутки, п. が対した。
Шойнаруз—сутки, п. が対した。
Шойноф—ткущій шали, п. かられた。
Шоні—пятакъ, п. かられた。
Шундан — бросать, прыгать, п. かられた。
Шунохтан—узнавать, п. かられた。
Шурдун—слъпая кишка, утроба (?).
Шувар—супругъ, п. かられた。
шукур сохтан—прославлять, а. かかん。
шуна—гребень, п. がいた。
шуру—соленый, п. かの。
шура—соленое болото, п. かん。
шура—соленое болото, п. が

Шуштан—мыть, и. шурум.

Шут сохтан—хаживать.

Шут — длинный пруть розга, п. شوش.

Шуша—стекло, п. фай.

Шылдырым—крутой, отвѣсный.

Щ(ү)гам, шкам—желудокъ, п. фай.

Щ(ү)камба—требуха, т. фай.

Шүркн—хромой, п. фай.

Шүрүн—сладкій, п. фай.

Шүрүн—сладкій, п. фай.

Шүрүні, шіріні — сладость, п. фай.

шүрүні, шіріні — сладость, п. фай.

абас—напрасно, а. عبث. абосі—абазъ = 20 коп., п. عباسي. заграб-скорпіонъ (также аграб), a. عقرب اذيت . Зазіäт — затрудненіе, усиліе, а азіз—дорогой, милый, а. عزيز. аджува—карликъ, а. عجوزه. عذاب .a. eilərym—docä; ¦aiб—стыдъ, а. عيب. заіб сохтан - стыдить. aijop—бойкій, ловкій, a. عَيَار. залал хусус — въ особенности, а. على الخصوص غلاج . средство, а. علاج ¦амал — искусство, средство, хитрость, а. اعمل. ¦амула-глупые люди, жившіе встарину, вродъ русс. пошехонцевъ.

ароба—арба, подвода, عرابه. läpc—cresa, п. ועשו. łäp(ʏ)ci—сватьба, п. عرسى. Зарсі сохтан—играть сватьбу. .عروس .арўс—невѣста, а ¦ассал—медъ, а. J...е. ¦ähд—объщаніе, а. Эфг, ähд доран-объщать. eif-cm. aif. ел — питя. Зелбарі — дътство. نعيد . зід—праздникъ, а. اعادة а. عادة. نالم - вселенная, міръ, а. عالم اعاص . socci біран—ронтать, а $\alpha v_{\rm B} = \sigma v_{\rm B}$. عمر Въкъ, жизнь, а. عمر.

Замътенныя опетатки:

Стр. Ст	рока.	Напечатан	о: Сладуеть:	Стр	. C1	грока.	Напечатано:	Следуеть:
2 1	CH.	0ГЪ	d'T0	20	1	CH.	RTXO	. RTOX
3 14	CB.	Jhон	Ibон	21	5	CB.	нӧјѵ	пӧјΥ
3 8	CH.	Bäh a ÿa	вазір	21	15	CH.	таћрі	тähрі
4 15	»	подшор	подшоһ	22	9	CB.	hösvpa	hösvpa
11 8	>	ќÿрä	чўра	22	15	>	räḥpi	rähpi
13 1	GB.	YÏII	ΥII	23	6	*	hе їву ні	h е івуні
13 7	>	умун	imyn	23	14	CH.	јо ђошге ш	јог ошге ш
14 6	CH.	häpŕöh	häpŕoh	23	10	>	тавагуо;	тавагу;о
16 11	>	3vph	arhp	24	9	CB.	на;льон	на;льон
16 8	>	Арволот	Ähволот	28	6	CB.	дандунһўна	дандунһуна
16 1	>	нандж	пандж	2 8	6	»	бусарһан	б γcäphä μ
17 9	•	дö јлатт ч	доілат ту	28	15	»	бä-uah л i	бä-nähлі
17 8	>	Tahpi	тähрі	28	9	CH.	дорповскій	дорновскій
18 7	CB.	даром	дором	29	7	CB.	•	зачеркнуть
20 3	CII.	нä	не					•

СЛОВАРЬ.

Стр. Столб. Стр. Напечатано: Слъдуетъ:			уетъ: Стр.	Стр. Столб. Стр. Напечатано: Слѣдуеть:				
36	2 5 сн.	біча біча	43	2	4 сн.	گونا	گونه	
37	» 6 »	بلبل بابل	44	1	9 »		كندم	
38	1 3 св.	Буртун Бурт	гун 44	2	13 св.	درم	گوم	
38	» 3 сн.	وقت وفت	45	1	14 >	دباع	دبّاق	
38	2 5 »	شتن دشتن	ა 45	2	11 »	وسپند	گوسپند	
41	» 1 св.	أاشق فاشق		•	7 сн.	-	бабушка	
41	• 15 »	гү рүфтан гүрү	фтан 46	1	1 св.		дäм	
42	1 12 сн.	فصه أففصه	ا	>	3 »	даји	дајі	
42	2 10 >	گریه ریه	47	>	3 сн.	دامار	داماد	
43	1 12 >	نولاق قولق		»	3 св	دروغکو .	~ردروغگو	
43	» 3 »	فوناق قوق	48	2	10 сн.	15	مجعد	

Исправленія:

Стр. 53 строка 11 св.: арабская этимологія слова jäpä сомнительна; см. стр. 1 примъч. 4 и срвн. чäppa.

29)	1000	г) Лекціи по Корану. Суры старъйшаго періода (пе-
	Fr. Telling	реводъ съ объясненіями). Изд. 2-е. М. 1905 1 р. 25 к.
30)		д) Абуль-Аля Мааррійскій. Пособіе къ лекціямъ (соста-
947		виль Д. Солодовъ). Съ приложеніемъ антологіи — " 75 "
31)	7	e) Мусульманство и его будущность. М. 1899 — " 80 " ж) О книгь пастора І. Гаури: Исламъ въ его вліянія
32)	7	на жазнь его последователей. М. 1896 — " 20 "
33)	400	 Очеркъ развитія суфизма. М. 1895
34)		и) (п Б. Миллеръ). Всемусульманскій университеть при
	1000	мечети Азхаръ въ Каиръ, его прошлое, его совре-
		менная наука, печать и журнальная д'вятельность
		(съ 3 рисунками). М. 1903
35)		i) Шаг-наме. Львів. 1896
36)	*	перевертаються. Переклад з англійської мови,
	7 10	з Клоустона, з увагами и додатками. Львів. 1896. — " 60 "
37)	The state of	л) (и Горстеръ). Изъ исторіи 1001 ночи. М. 1900 — " 50 "
38)		м) О бродячемъ сюжетъ турецкой сказки про удачли-
		ваго самозванца—изъ сборника И. Куноша; здъсь же
- 000		Вл. Гордовскато: Обзоръ турецкихъ сказокъ. М. 1900. 1 " — "
39)		н) Къ вопросу о старинныхъ малорусскихъ религіоз-
40)		о) Іоаннъ Вышенскій, его жизнь и сочиненія. К. 1895. — "50 "
41)		п) О малорусскихъ отглагольныхъ существительныхъ
		на ение и іние. М. 1900
42)		р) Отзывъ, представленный въ Академію Наукъ, о книгъ
-		И. Стешенка: Поэзія Котляревскаго. Спб. 1904 — " 20 "
43)		с) Филологія и Погодинская гипотеза (Судьбы кіевскаго
115	m) I no mosso	малорусскаго нарвчія XI—XVI в.). Кіевъ. 1904 — " 75 " пытныхъ арабскихъ документа изъ коллекціи А. Е. Крым-
44)	скаго Г Чи	окова, и Изъ области древне-арабской лирической поэзіи,
	C. Oadienvesa	. M. 1900
45)	Бор. Миллеръ	: Изъ области обычнаго права карачаевцевъ. М. 1903. — " 50 "
46)	Вл. Минорски	и: а) У русскихъ подданныхъ султана. Очеркъ истори
- 123		и современнаго быта казаковъ-раскольниковъ въ
177		Manon Asin. M. 1902
47)	H	б) Константинопольскія увеселенія. (Карагёзь и пр.). Тифлисъ. 1903
48)		в) Національныя стихотворенія Эминъ-бея въ связи
40)	.,,	съ новымъ направленіемъ османской поэзіи (съ
	The latest	прилож. неиздан. сборника: "Гоз йашым"). М. 1903. 1 " — "
49)	Вс. Миллеръ:	а) Осетинскіе этюды, т. І—ІІІ (въ переплетв) 3 " 50 "
50)		б) Матеріалы для изученія еврейско-татскаго языка,
-41		со словаремъ. Спб. 1892
51)	A Vamanoes	в) (и <i>Ө.Кпауэръ</i>): Руководствокъ изуч. санскрита. Спб. 1891 1 "50 " ; а) Очерки по исторіи грузинской словесности:
30)	A. Auxunoso	Выпускъ І. Народный эпосъ и апокрифы. М. 1895. 2 " — "
53)	- 120000	б) II. Древняя литерат. до конца XII в. М. 1897. 2 " 40 "
54)		в) " III. Литература XIII—XVIII вв. М. 1901 3 " — "
55)		г) Грузинскій отрывокъ Калилы и Димны. М. 1899 — " 60 "
56)	,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,	д) Номокановъ Іоанна Постника въ его редакціяхъ:
	and the same of	грузинской, греческой и славянской 2 " — "
57)		е) Древнъйшіе предълы разселенія грузинъ по Малой Азіи. Тифлисъ. 1903.
58)		ж) Католикосъ Антоній I, жизнь и д'вятельность, М. 1903. — "50 "
59)		з) О сванетскихъ рукописныхъ евангеліяхъ М. 1904. — " 60 "
60)		и) Авонскій списокъ 978 г. грузинской библіи М. 1905. — " 60 "
61)		i) Правила VI вселенскаго собора въ грузинской ре-
200	130 26 1	давци. М. 1903
62)		к) Груз. рукописная поэма "Барсова кожа" — " 60 " л) Исторія груз. словесности (на груз. яз.) Тиф. 1904. 1 " 50 "
63)	2) A Khaki	hanof: Histoire de Géorgie. Paris. 1900
651	Фототипичес	женое изданіе древне-армянскаго Евангелія. 1887 г.М. 1899. 20 "— "
00)	2010Thin 4cc	mos nodemo abanno abannona a partitional a salar a sal

ТРУДЫ ПО ВОСТОКОВЪДЪНІЮ.

издаваемые Лазаревскимъ Институтомъ Вост. Яз., въ Москвъ.

Выпускь 1: 9-1-4 U вивпръиз и в г. пот списую сму выправиневанию, диамерко мо в сун пот привы матре опринция. Старара в променения выправительной принциперсов выправительной превидинент пределением 1899, in 40, при 2 р. (Книги Параминоменона въ превидинемъ армянскомъ переводъ. Editio princeps, подъ редакціей и съ предисловіемъ Г. Халатьянца)

Выпуснъ II: Матеріалы по Казак-Киргизскому языку, собранные Н. Лаптесымъ. Москва, 1900, in 80. Цена I р.

Выпускъ III: Очеркъ фонетики Еврейско-Татскаго наръчія, Всев. Миллера. Москва, 1900, in 8%. Цена 50 коп.

Выпускъ ІУ: Очеркъ литер. дъят. казанскихъ татаръ, И. Ашмарина, подъ редак.

А. Прымскаго. Москва, 1901, in 80. Цана 75 к.

Выпускъ V: Семитскіе языки и народы Т. Нельдеке, въ обработкъ А. Крымского. О семитскихъ языкахъ вообще. П. Языки еврейскій и арамейскій. Москва. 1903. Цъна 1 р. 50 к.—Ч. П. Прочіе семитскіе языки и подробная исторія языка арабскаго, съ приложениемъ перевода двухъ главъ изъ ибнъ-Акыля. М. 1905 (литогр.). Ц. 2 р.

Выпускъ VI: Грамматика персидскаго языка, сост. Мирзою-Джафаромъ при участи академика Ө. Корша. М. 1901. Ц. 2 р. 50 к. (складъ у О. Гербека, Черныш. п.). Выпускъ VII: Очеркъ морфологіи Еврейско-Татскаго нарвчія, Всев. Миллера.

Москва, 1901. Цъна 50 к. Выпускъ VIII: Изслъдованіе о 1001 ночи, ея составъ, возникновеніи и развитіи. I. Эструпа, переводъ съ датскаго. Со вступительнымъ историко-литературнымъ очеркомъ странствующихъ восточныхъ повъствовательныхъ сбор-

никовъ, А. Кримскаго. М. 1905. Ц. 1 р. 25 к.

Выпуснъ IX: Бальваръ и Іодасафъ. Грузинскій текстъ по рукопис. XI—XII вв., съ переводомъ и предисловіемъ издаль А. Хахановъ. М. 1902. Цена 60 к.

Выпуснь X: Образчики персидской письменности съ X въка до нашего времени. Сост. Мирза Абдума Гаффаровъ. Часть І. Проза. М. 1902. Цъна 2 р. 50 к. Выпуснь XI: Дигорскія сказанія по записямь дигорцевь, И. Т. Собіева, К. С. Гарда-

нова и С. А. Туккаева, съ переводомъ и примъчан. Вс. Миллера. М. 1902. П. 1р. Выпуснъ XII и XIII: Исторія мусульманства, А. Крымскаю. Часть I и II: а) Мохан-

медь. б) Коранъ и Сонна. в) Система въроучения и культъ. г) Исламъ и арабское общество. М. 1904. Цъна 3 р. 50 к.

Выпускъ XIII: Источники для исторіи Мохаммеда и литература о немъ. А. Кримекаю. І. Отъ Орвы до ибнъ-Исхака съ ибнъ-Хишамомъ. М. 1902. Ц. 50 к.

Выпусвъ XIV: Армянскіе Аршакиды въ "Исторіи Арменіи" Моисея Хоренскаго. Опыть критики источниковь, Г. Халатьянць. М. 1903. Цвна 3 руб. Выпусвъ XV: Исторія арабовь, ихъ халифать, ихъ дальнайшія судьбы и краткій

очеркь араб. литературы, А. Кримскаю. Лекцін (съ 4 хромолит. картами). М. 1903. Цвна 3 руб.

Выпускъ XVI: Исторія Персіи, ся литературы и дервишеской теософіи А. Крымскаго. I-II: Отъ эпохи халифовъ до монгольскаго нашествія. Съ приложеніемь критико-библіографическаго обзора литературы предмета. Лекци. М. 1903. Цена 2 рубля.

Выпускъ XVII: Турецкія народныя пъсни. Музыкальные тексты съ переводомъ и объясненіями, Бор. Миллера, и вступительнымъ критико-библіографическимъ обзоромъ литературы предмета, А. Крымскаго. М. 1903. Цена 1 рубль.

Выпускъ XVIII: Исторія мусульманства, А. Прымскаго. Часть II6 и вступленіе. М. 1904. Цвна 75 коп.

Выпускъ XIX: Багратъ, епископъ Тавроменійскій, грузинскій тексть по рукопи-

сямь XI в., издаль А. Хахиновъ М. 1904 г. Цвна I рубль.
Выпускь XX: Ossetica. Всее. Миллера. М. 1904. Ц. 75 к.
Выпускь XXI: Исторія Сасаниловъ и завоеваніе Ирана арабами, съ указаніемь главныхъ моментовъ литературной исторіи христіанъ-сиріянъ и политической исторіи вассальныхъ Ирану арабовъ. Съ обзоромъ источниковъ и пособій и приложеніемъ главы объ Аршакидахь и Пареїи. Лекціи А. Ерымскаю. М. 1905. Ц. 2 р.

Выпусвъ XXII: Пособіе по арабскому языку для студентовъ Лазаревскаго Инсти-

тута въ переводахъ съ русскаго языка на арабскій, М. О. Аттая.

Выпуснъ XXIII: Транезундская хроника Михаила Панарета съ предисловіемъ, переводомъ и примъчаніями А. Хаханова. М. 1905. Ц. 1 р. Выпускъ XXIV: Татскіе этюды, ч. І. Тексты и татско-русскій словарь. Весь.

Миллера. М. 1905. Ц. 1 р.

Силадъ изданій (кром'є вып. VI) въ Правленіи Лазар. Инст. В. Яз., въ Москвъ.

	DATE DU	IE	
+	_		_
 -			
 +	-	_	
_			
-	_		_
 -			
+			

STANFORD UNIVERSITY LIBRARIES
STANFORD, CALIFORNIA 94305-6004

